

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 6. junija 1975 – številka 11

Glavni uredniki jugoslovanskih prosvetnih listov v pogovoru s predsednikom centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Mikom Špiljakom

OB IV. KONGRESU SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

Več pozornosti človeku

je poudaril Mika Špiljak, predsednik centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije v pogovoru z glavnimi uredniki prosvetnih listov Jugoslavije

Nova vloga sindikata je opisana v temeljnih dokumentih naše družbe, posebno v dokumentih VII. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije. Naloge Sindikata delavcev družbenih dejavnosti je natančneje opredelil k IV. kongresu Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije, ki je bil 5. in 6. junija v Beogradu. Pred kongresom je sprejel glavne urednike jugoslovanskih prosvetnih listov MIKA ŠPILJAK, predsednik centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije. Pogovarjali so se o nekaterih problemih izobraževanja, znanosti, kulture in o delu sindikata na teh področjih. Pogovora se je udeležil tudi Vasko Raičević, sekretar centralnega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije.

razvoj sta bila dinamična in svojevrstna. Nekatere gospodarske panoge so se razvijale hitreje, druge počasneje. Šolstvo iz objektivnih in subjektivnih razlogov ni šlo v korak s temi spremembami. Zato so nastale na nekaterih področjih razlike: ponekod imamo preveč, drugod pa premalo kadrov. Zato sedanja struktura šol ne ustreza potrebam družbe, potrebam našega celotnega razvoja. Dogaaja se, da nekatere šole „izobražujejo“ strokovnjake za tujino ali za zavode za zaposlovanje. Mislim, da je to prva slaba stran našega šolskega sistema, čeprav je treba poudariti, da smo po vojni dosegli velik razvoj našega šolstva. Rad bi poudaril, da je naše šolstvo v glavnem ustrezalo potrebam naglega razvoja Jugoslavije.

Ker bi morala vsa družba skrbeti za to, da bi sproti dobivali ustrezno število strokovnjakov in temu prilagajali šolski sistem, ni potrebno, da so nosilci te naloge prav sindikati. To je tudi naloga interesnih skupnosti gospodarstva in drugih dejavnikov. Vsi ti morajo usklajevati šolski sistem s potrebami gospodarstva in družbe. Sindikati bodo podprli vsa napredna

hotenja in prispevali svoje predloge, stališča in nasvete ter vztrajali, da se problem strukture šolstva reši čim hitreje in čim bolj celostno.

Če rečem šolstva, mislim, da gre pri tem tudi za znanost, saj je z znanostjo prav tako. Razvijali in razvijali smo številne znanstvene inštitute, ki so pokazali že odlične dosežke. Dogaaja pa se, da na nekaterih področjih sploh ni inštitutov, na drugih pa številni inštituti nimajo dela. V takih primerih je treba ukrepati.

Veliko problemov je tudi v notranji strukturi in v načinu pouka. Tudi naša pedagogika se mora razvijati v skladu s potrebami družbe. Za to morajo skrbeti razni organi, predvsem pa zavodi za šolstvo in druge strokovne ustanove. Tudi sindikat, saj so njegovi člani učitelji.

Več pozornosti je treba posvetiti človeku. Pri tem gre za več vprašanj. Menim, da je veliko problemov prav glede delovnih razmer. Treba je ugotoviti, če je delavnik pravilno razporejen in delo ustrezno ovrednoteno. Ali res ni mogoče ničesar spremeniti? Menim, da je in da mora sindikat pomagati spreminjati sedanje razmere. Reševati je treba probleme letovanja, družbene prehrane, posebne probleme varstva, pomagati pri šolanju otrok itn. So pa še druga vprašanja, ki zadevajo življenjske in delovne razmere. Glede vsega tega mora prevzeti odgovornost predvsem sindikat. Sindikat delavcev družbenih dejavnosti mora zahtevati, naj družba čimprej uredi te zadeve. Prosvetni,

znanstveni in drugi delavci morajo začutiti, da nekdo skrbi zanje. Pri tem mislim na organe sindikata, pa tudi na osnovne organizacije sindikata; te lahko samostojno rešijo nekatere zadeve, ki jih imenujemo „skrb za človeka“.

— Resolucija X. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije o reformi vzgoje in izobraževanja ter dokumenti VII. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije postavljajo več nalog glede reforme izobraževanja. Katere so glavne naloge sindikata v tej reformi, predvsem pri vključevanju šolstva v združeno delo?

„Menim, da so prav interesne skupnosti tisto področje, ki bi mu moral posvetiti sindikat posebno pozornost. Prek interesnih skupnosti bo mogoče rešiti številna vprašanja reforme, pa tudi probleme vključevanja šolstva v združeno delo. To, česar ni mogel doseči sindikat prosvetnih delavcev po administrativni poti, bo lahko po samoupravnih. Šole morajo izdelati programe, v katerih bo prikazano tudi življenje prosvetnih delavcev — njihova osebna in življenjska raven. Torej vse, kar morajo financirati interesne skupnosti. To je področje dejavnosti sindikata. Sindikat v resnici ne more biti samo zaščitnik prosvetnih delavcev: imeti mora objektivna stališča, podpirati vse napredno in tudi braniti prosvetne delavce, kadar je to potrebno.“

— Znano je, kako slab je materialni položaj prosvetnih delavcev in da so njihovi osebni dohodki nizki. Poglejmo primer: Statistični podatki kažejo,

(Nadaljevanje na str. 2)

Zdravko Troha

Ne samo učitelj

Prizadevamo si za napredek našega vzgojnoizobraževalnega sistema. Ne le prosvetni delavci in tisti, ki se neposredno ukvarjajo s tem področjem — pač pa vsa družba. Če metodično in vsebinsko izpopolnjevanje, vsakršno spreminjanje kakšnega učnega predmeta zahteva velike napore. Ob uvajanju novega predmeta, ki je nov tudi po načinu vrednotenja — saj ne gre za to, kako bo učenec „snov osvojil“, pač pa, kako se bo vključil v našo družbeno stvarnost — je toliko bolj potrebno strnjeno prizadevanje vseh. Gre za predmet samoupravljanje s temelji marksizma. Učencem in dijakom naj bi bil nekak uvod v življenje v naši samoupravni družbi; priprava za pravilno vrednotenje dela pa tudi za napreden pogled na svet. In vendar ni vedno tako. Zakaj?

Samoupravljanje s temelji marksizma ni le predmet, ki ga lahko predava kdorkoli. Zato je nujno, da vsi družbeni dejavniki spoznajo svojo vlogo pri vzgajanju mladega rodu: z uresničevanjem ustave ustvarjamo temelj samoupravnega socialističnega sistema, ki ga mladi človek na novo sprejema za svojega. Za mlade ljudi je naš sistem nekaj, kar bodo razvijali dalje, bogatili in dvigali na višjo življenjsko raven; razvijali boljše odnose med ljudmi kot edine pravilne oblike socialističnega sožitja.

Za slabosti in nepopolnosti, pa tudi za neodpustna poenostavljanja pri poučevanju tega predmeta največkrat dolžimo učitelje. Resnica je, da je načelno učitelj edini vsebinsko metodični „nosilec podajanja“. Toda — tudi učitelj je človek: išče med tistim, kar mu je dosegljivo in na voljo; izbira primere iz našega vsakdanjega življenja. Dobi priročnik, referate, skripta. Včasih je to tudi vse. Samoupravljanje kot naša resnica pa v marsikateri krajevni skupnosti ali organizaciji združenega dela, kjer živijo in delajo starši učencev, še ni zaživelo. Tako se način tolmačenja novih delovnih in družbenih odnosov v učnih urah spreminja v suhoparno razlago shem TOZD, OZD, KS, SIS in podobno. Zmanjka časa, pogosto pa celo pobud in zgledov za predstavljanje nove vsebine in življenja vanjo. Učitelji so ob tem mnogokrat nemočni.

Da bo samouprava v naših šolah zaživela, si moramo prizadevati vsi. S svojim delom, tudi s sodelovanjem v šoli, s svojim prepričanjem in odnosom do mladih jim moramo dokazati, da so tudi oni pomembni sooblikovalci naše družbe. Da se vzgajajo za to, kar bodo postali jutri v združenem delu: edini nosilci oblasti in odgovornosti delavskega razreda. Šola je del celotnega družbenega napredka. Družba — hočeš nočeš — oblikuje svojo šolo. Brez resnične samoupravne vsebine bo samoupravljanje s temelji marksizma ostalo le šolski predmet, ki se ga bodo učenci bali ali pa se ob njem dolgočasil. S skupnim prizadevanjem — tako na delovnih mestih kot v šoli — pa lahko iz njega naredimo pripravljavnico za prihodnje samoupravljalce.

Naknadni razpis prostih delovnih mest

Letošnji naknadni razpis prostih delovnih mest bo izšel v Prosvetnem delavcu 3. julija. Šolska vodstva prosimo, da pošljejo razpise republiški komisiji za vzgojo in izobraževanje (prej republiški sekretariat za prosveto in kulturo) Ljubljana, Zupancičeva 3 — najkasneje do 15. junija.

S parade mladosti v Škofji Loki ob sklepu VIII. Male Groharjeve kolonije. (Foto: Marija Hure)

Dosledno izpolnjevati obveznosti

Ko so se občani v občini Hrastnik odločili za samopriskupniški prispevek za gradnjo šol in vzgojno-izobraževalnih zavodov, je bil z delovnimi organizacijami v občini sklenjen sporazum, po katerem naj bi te od leta 1972 do 1974 prispevale okoli 2.500.000 din. Čeprav so v tem času prispevale skoraj 2.900.000 din, je to za dobrih 2.000.000 din manj, kot bi morale prispevati. V tem času se je namreč njihov dohodek zelo povečal. Po natančnih izračunih so delovne organizacije vplačale le 58,7 odstotka sprejetih obveznosti! Kaj pa drugo?

Neporavnane obveznosti povzročajo, da financiranje sprejetega programa ne teče skladno s prvotno zamisljo. Ponekod že gradijo. Zato morajo investitorji najemati zelo draga kratkoročna posojila in plačevati zamudne obresti.

Med disciplinirane plačnike, ki se zavedajo svojih obveznosti, nedvomno sodijo delavci, upokojenci in kmetje, ki so v zadnjih treh letih vplačali kar

za nekaj več kot 78 odstotkov več denarja, kot je bilo prvotno predvideno. Tako so zaposleni delavci, upokojenci in kmetje v zadnjih treh letih prispevali skoraj 61 odstotkov, delovne organizacije pa le 39 odstotkov zbranih sredstev. Ob uvedbi samopriskupnega pa so predvidevali, da bodo delavci, kmetje in upokojenci zbrali 51 odstotkov, delovne organizacije pa 49 odstotkov predvidenega denarja.

Potem ko so v hrastniški občini uvedli samopriskupniški prispevek, so z zbranim denarjem preuredili in nadzidali dolsko šolo, za kar so porabili nekaj več kot 2.500.000 din. Na Logu v Hrastniku so zgradili sodobno osnovno šolo z dvanajstimi učilnicami, kabineti in drugimi prostori, ki je stala dobrih dvanajst milijonov dinarjev.

Nedvomno bodo v hrastniški občini še naprej zbirali denar s samopriskupkom. To tudi morajo, če hočejo uresničiti zastavljeni program in izpolniti obveznosti. Teh pa ni malo in tudi poceni niso!

—tu—

Več pozornosti človeku

(Nadaljevanje s 1. strani)

da so osebni dohodki prosvetnih delavcev v osnovnem in srednjem izobraževanju med vsemi panogami in dejavnostmi na zadnjem, to je na 53. mestu. Prosvetni delavci že več let upravičeno opozarjajo na svoj položaj, še posebno pa, odkar so bile sprejete nove ustave in dokumenti X. kongresa ZKJ, ki zagotavljajo vsem zaposlenim enak položaj. Posledice dosedanjih razmer so hude: negativen izbor, slaba kakovost in vedno večje pomanjkanje učiteljev, npr. v Sloveniji, Bosni in Hercegovini, deloma pa tudi v Hrvaški. Kje je izhod iz takšnega položaja?

„Vse to je res. Toda to je res že 30 let, pa še dolgo bo najbrž tako. Rekel pa bi, da je to samo del resnice. Res je namreč tudi to, da se vseh 30 let ti problemi nenehno rešujejo in da se razmere izboljšujejo. V vseh 30 letih se je izobraževanje hitro razvijalo. Večalo se je število šol, učiteljev in učencev. Tudi položaj prosvetnih delavcev se je nenehno izboljševal.“

Razumljivo je, da so to veliki problemi in da jih družba mora rešiti. Je že tako: en problem reši, drugi pa se pojavi. Ti problemi bodo toliko časa, dokler se družba ne bo stabilizirala in dokler ne bomo uskladili šolskega sistema s potrebami.

— Prosvetni delavci sprašujejo, zakaj morajo prav oni nositi največje breme naše premajhne razvisti?

„To upravičeno sprašujejo. Res je, da nosijo veliko breme, menim pa tudi, da niso edini. To bi moralo biti jasno.“

Delavec v gospodarstvu, ki ustvarja dohodek, mora dati dobršen delež za davke, prispevke in drugo... Odrzuje si ga od ust. Ni malo delavcev, ki imajo zelo nizke osebne dohodke, pa dajejo veliko denarja za razvoj šolstva.

— Kaj menite o neenakem

položaju prosvetnih delavcev po različnih območjih?

„Res je, da so precejšnje razlike. Nekateri so bolj, drugi pa slabše plačani. Toda to niso edine nepravilnosti v naši družbi.“

Izhod vidim v dogovarjanju prosvetnih delavcev s tistimi, ki jim dajejo denar, v interesnih skupnostih, v dogovarjanju ob programih. Veliko izkušenj imam. Kjer so prišli prosvetni delavci v neposreden stik s tistimi, ki dajejo denar, ni bilo težav. Take akcije niso propadle. Zagotovilo torej, da bodo ta vprašanja v prihodnosti — če se bodo interesne skupnosti pravilno razvijale — mnogo bolj pravično rešena, kot pa so sedaj. Delavec je namreč zelo pravičen.“

Res pa je, da skozi interesne skupnosti ni mogoče reševati in rešiti vseh problemov. Zdi se mi, da je to jasno. Nismo se odrekli načrtovanju razvoja šolstva in vlogi samoupravne družbe, da posreduje pri teh zadevah. Razvoj interesnih skupnosti ne izključuje vloge države, torej se ta ne sme otrestiti odgovornosti za te probleme. Na voljo je denar za pomoč nerazvitim območjem. Ta območja morajo dobiti denar za vzdrževanje šolstva po načelu solidarnosti, ki je eno temeljnih načel naše družbe.

— V naši državi izhaja osem prosvetnih listov (vsaka republika in pokrajina ima svoje glasilo) v nakladi več kot 90.000 izvodov. Tudi ta glasila imajo prav tako usodo kot področje vzgoje in izobraževanja: vsa so namreč v težkem materialnem in kadrovskem položaju.

Zveza komunistov, sindikat in naša samoupravna socialistična družba nalagajo prosvetnim listom vedno bolj odgovorne in zapletene naloge. Tovariš predsednik, kaj lahko stori sindikat za to, da se položaj teh glasil izboljša?

„Mislim, da je vloga teh glasil zelo pomembna. Samo sindikat jih ne more vzdrževati — to pa tudi ni potrebno. Treba bi bilo skleniti družbene dogovore s tistimi, ki so zainteresirani za ta glasila. Pri tem morajo imeti

sindikati delavcev družbenih dejavnosti republik in pokrajin pomembno vlogo. To je pot za izboljšanje razmer. Razmere pa je treba izboljšati, če želimo, da bodo prosvetni listi imeli vlogo, ki jim je namenjena.“

Občni zbor Glasbene mladine

Na jubilejnim dvajsetem občnem zboru glasbene mladine Slovenije so ugotovili predvsem programske pomanjkljivosti in priskomno usidranost Glasbene mladine med delavsko mladino.

Izredno dobro je bil ocenjen list Glasbena mladina, ki je v jugoslovanskem merilu na zavidljivi višini.

Na koncu so za dolgoletno in požrtvovalno delo podelili priznanja Cirilu Cvetku, Aleksandru Lajovicu in Celjskemu mladinskemu festivalu, katerega duhovni vodja in glavni organizator je Jurče Vreže.

L. L.

Ena lastovka še ne prinese pomladi!

Že leto dni je tega, odkar smo se v naši republiki odločili za novo štipendijsko politiko, ki naj bi na osnovi enotnih meril dajala vsem študentom enake možnosti za šolanje in jih spodbujala k študiju.

Družbeni dogovor o štipendiranju smo v Sloveniji podpisali lani novembra, hkrati pa sprejeli sklep, da določila podpisanega dogovora veljajo od prvega julija lani. Zveza mladine in podpisnice sprejetega dogovora so bile zadolžene, da poskrbijo za njegovo uresničitev. Žal pa so že v začetku letošnjega šolskega leta v veliki večini slovenskih občin ugotavljali, da štipendij zelo primanjkuje in da so redke občine, kjer so uspeli podpisati tak dogovor. Kljub nenehnim opozorilom, da se nova štipendijska politika ne uveljavlja v skladu z dogovorjenimi načeli, se stanje ni kaj prida izboljšalo. Razmere so se še poslabšale z občutnim zvišanjem oskrbnih in dijaških in študentskih domovih.

Republiški odbor podpisnic družbenega dogovora in skupna komisija podpisnic samoupravnih sporazumov sta med drugim ugotovila, da tudi nekatere večje organizacije združenega dela niso navdušene za podpis samoupravnega sporazuma. Nekatere organizacije združenega dela so sicer podpisale dogovor, denarja za štipendije pa ne dajejo. Proti vsem, ki hočejo tako ali drugače izigrati dogovor, je Zveza socialistične mladine Slovenije odločno nastopila. Zavzela se je za ostre kazni zoper vse kršitelje družbenega dogovora

o štipendiranju. V prihodnje pa si bo ZSMS skupaj s sindikati in zvezo komunistov prizadevala, da bodo družbeni dogovor o štipendiranju podpisale, zlasti pa uresničevale, v se delovne organizacije v Sloveniji.

Tudi v idrijski občini so že nekaj časa opozarjali na to, da se ne uresničuje družbeni dogovor o kadrovski in štipendijski politiki. Sredi prejšnjega tedna so med prvimi v Sloveniji ustanovili samoupravno interesno skupnost za štipendije, ki jo bosta vodila študent Dušan Čuk in Viktorijo Gorjup.

Skupščina je takoj ob ustanovitvi sprejela sklep, da bodo razdelili 400.000 din med 324 študentov in dijakov, ki ne dobivajo solidarnostne štipendije,

Če naj bi v idrijski občini uresničili vse sprejete dogovore in podpisane sporazume o štipendiranju, bodo samo letos potrebovali za štipendije okoli 7,3 milijona din. Iz združenih solidarnostnih sredstev pa naj bi dobili le okoli 2,8 milijona dinarjev. Zato so predlagali skupščini, naj bi v idrijski občini namesto 0,5 odstotka bruto osebnih dohodkov združevali 0,67 odstotka in tako vsaj kadrovskim štipendistom izplačevali polne štipendije. Tak predlog so na minulem zboru štipendisti sprejeli, sprejeli pa ga niso predstavniki delovnih organizacij, češ da nimajo takih pooblastil od delavskih svetov. Zbor štipendistov se bo ponovno sestel čez štirinajst dni.

TONE URBAS

Naloge se uresničujejo

Na posvetovanju predsednikov komisij za idejnopolično vprašanja vzgoje, izobraževanja, kulture in znanosti pri medobčinskih svetih ZKS in komitejih občinskih konferenc ZKS, ki ga je sklical komisija za idejnopolično vprašanja kulture in znanosti CK ZKS vzgoje, izobraževanje, so ugotavljali, da se naloge na področju vzgoje in izobraževanja, ki so si jih komunisti zadali jeseni, uresničujejo. Pri oblikovanju sistema vzgoje in izobraževanja delujejo strokovne komisije, z njim se ukvarja zavod SRS za šolstvo, na republiškem izvršnem svetu pa je ustanovljena centralna skupina, ki bo vodila in usklajevala reformo, predvsem srednjega in visokega šolstva. Izdelan je tudi že koncept usmerjenega izobraževanja, ki je usklajen z jugoslovanskim konceptom. V občinah in regijah morajo analizirati zasnove centrov usmerjenega izobraževanja in izobraževalne interese. Kadrovske potrebe je treba načrtovati skupaj s TOŽD, sicer ne bomo dobili podatkov o tem, katere kadre v resnici potrebujemo. To pa bi negativno vplivalo na usmeritev celotnega sistema.

Akcija za celodnevno šolo je postala skrb vseh družbenopolitičnih organizacij, postati pa

mora tudi zadeva vsakega občana. Da bodo celodnevne šole zaživele tudi tam, kjer jih letos še ne načrtujemo, je treba ustanoviti koordinacijske odbore krajevnih skupnosti. Ti naj bi se zavzeli za to, da se bo šola v resnici povežala z okoljem, z delovnimi organizacijami in društvi. Potem šole ne bodo prepuščene same sebi pri uvedbi celodnevnega šolanja.

Kot tretjo od zastavljenih nalog so obravnavali usmerjanje v pedagoški poklic. Prvi del akcije je uspel. Slovenskim občinam se je posrečilo pridobiti veliko osnovnošolcev za vpis na gimnazijo pedagoške smeri, pa tudi precej gimnazijcev za študij pedagoških poklicev. Prihodnjim učiteljem je treba pomagati. V ta namen naj bi na vsakem oddelku kadrovskih šol ustanovili iniciativne odbore, ki bodo usmerjali in vodili vzgojo mladih pedagoških delavcev.

Glede idejnosti pouka pa so na posvetovanju poudarili, da je treba še naprej razčlenjevati in ocenjevati razmere na vzgojno-izobraževalnih ustanovah in posvetiti vso skrb temu področju, predvsem tam, kjer se je izkazalo, da ni vse tako, kot bi moralo biti.

VESNA BURNIK

Član ameriškega kongresa in naš edini rojak, ki se je tako visoko povzpel v ameriškem političnem življenju John Blatnik, se je kot vodja delegacije iz ZDA uradno udeležil proslav ob 30-letnici dneva zmage. Na sliki ga vidimo v spremstvu generalnega konzula ZDA v Zagrebu Herberta Kaisera, predstavnika naše vlade Marjana Osolnika in predsednika skupščine občine Krško, inž. Nika Kurenta ob ogledu kulturnih znamenitosti v kostanjevski šoli, kjer ga je sprejel ravnatelj Lado Smrekar.

Delovna skupnost ZDRAVSTVENE ŠOLE PIRAN

razpisuje prosta delovna mesta:

- učitelja slovenskega jezika, P
- učitelja telesne vzgoje, P (polovični delovni čas)
- učiteja samoupravljanja, P (polovični delovni čas)

Stanovanja ni.

Za navedena delovna mesta je predviden nedoločen delovni čas. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovnosti v 15 dneh po objavi na naslov: Zdravstvena šola Piran.

Poletna šola za andragoge

Andragoški center v Zagrebu pripravlja v sodelovanju z ljudsko univerzo mesta Zagreba in Skupnostjo ljudskih in delavskih univerz SR Hrvaške XVIII. poletno šolo za andragoge, ki bo v Poreču od 23. junija do 18. julija letos. V tem času se bodo vrstile konference, seminarji, konzultativni tečaj, posveti in mednarodna andragoška tribuna, kjer bodo strokovnjaki obdelali 10 aktualnih tem. Ves čas poletne šole bosta slušateljcem na voljo mediološki kabinet in knjižnica poletne šole.

Teme, ki jih bodo obravnavali, bodo potekale v naslednjem zaporedju: v prvih petih dneh bodo konference in seminarji na temo Delegatski sistem — obveščanje in usposabljanje v komuni, mestni skupnosti in organizaciji združenega dela (uporaba večjega števila medijev — usmerjeno samoizobraževanje) ter posvet Pridobivanje in delitev dohodka v novih družbenoekonomskih odnosih pri dejavnosti ljudskih in delavskih univerz. Naslednja dva dneva bodo sledili seminarji in konferenca na temi: Funkcionalno opismenjevanje in funkcionaliziranje osnovnošolskega izobraževanja odraslih ter Izdelava programov izobraževanja za samoupravljanje v sistemu samoupravnih interesnih skupnosti.

Od 8. do 12. junija bodo obdelali Andragoški cikel v dopisni vzgoji in vzgoji na daljavo ter imeli uvodni andragoški tečaj Osnove andragogike. Štiri dni bodo uporabili za mednarodno andragoško tribuno na temo Mesto in vloga sredstev množičnega obveščanja pri izobraževanju odraslih (službeni jeziki: hrvaški ali srbski, angleški) in za obdelavo teme Načrtovanje kadrov in izobraževanja v družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnostih in v organizacijah združenega dela. Delo poletne šole za andragoge bosta v zadnjih štirih dneh sklenila seminarja z naslovom Raziskovanje v andragoških področjih vzgoje, izobraževanja in pouka ter Izdelava programa kulturne dejavnosti v ljudskih in delavskih univerzah glede na sistem samoupravnih interesnih skupnosti.

Vse programe in informacije dobite pri: Andragoškem centru Zagreb, 41001 Zagreb, Vojnovičeva 42/II p. p. 4, tel.: 412-523.

Samo za osem tisoč

Izvršni odbor izobraževalne skupnosti Slovenije je na svoji zadnji seji sprejel predlog razdelitve investicijskih sredstev za gradnjo novih objektov na področju srednjega šolstva. Predlog, ki je bil izdelan v skladu z resolucijo o družbenoekonomski politiki in prej razpisanimi merili, med katerimi je tudi družbeno verifikiran program gradnje novih poslopij in urejena dokumentacija, zajema financiranje investicij do leta 1978. Dokončno jih je bilo med 16 poslanih predlogi izbranih pet — tisti, ki so bili pravočasno dokumentacijsko najbolj utemeljeni. Pri delitvi je bilo seveda odločilno, koliko denarja je na voljo in to, da razmerij v dinamiki financiranja po posameznih letih nikakor ni mogoče porušiti. Izmed kandidatov za investicije so bili izbrani: šolski center Tolmin, tehniški šolski center Celje, ki ga že gradijo, center poklicnih šol v Murski Soboti, telovadnica železarskega izobraževalnega centra na Jesenicah in šolski lesni center Jože Srebrnič v Novi Gorici. Predlog je bil sprejet s tem, da so pri načrtu za investiranje v murskosoboški center dodali spremembo, po kateri bodo milijon dinarjev iz leta 1977 prenesli na leto 1976. S tem so delno ugodili prošnji, da bi ves denar za leto 1977 prenesli na leto 1976, ker bi bila sicer nadaljnja gradnja ob pomanjkanju denarja veliko vprašanje. Člani odbora so dodatni predlog kljub natpanemu investicijskemu programu sprejeli in ga utemeljili s posebnim položajem mladine, ki se na tem centru izobražuje, in s tem, da center nima kje dobiti dodatnega denarja. V razpravi so hkrati poudarili, da dinamika gradenj ne ustreza, toda ome-

njeni predlog je edina stvarna pot, če upoštevamo, da denarja ni. Opozorili so tudi na ne-realna predvidevanja zavoda za plan, ki načrtuje do leta 1978 kar 15.000 novih mest na srednjih šolah. Predvidevajo namreč, da bo do leta 1978 komaj sedem do osem tisoč novih mest. Na seji so člani izvršnega odbora sprejeli med drugim tudi sklep o začasnih vrednostih točke v merilih za financiranje vzgojnoizobraževalnih dejavnosti v letu 1975. S tem se vrednost točke poveča na bruto 18,96 dinarjev, kar pomeni s prvim junijem 10-odstotno povečanje osebnega dohodka. Gre za dodatno valorizacijo, saj je skupščina te interesne skupnosti pred kratkim že sprejela 11-odstotno valorizacijo osebnega dohodka. S tem predlogom, ki deloma izboljšuje, ne pa sanira položaj na tem področju, je že soglašalo predsedstvo Zveze sindikatov. S sklepom bodo seznanili vse izobraževalne skupnosti v občinah in jim priporočili, naj ga tudi tedaj, če bo denarja premalo, dosledno upoštevajo — četudi bi bilo treba zato iskati premostitvena posojila. Na seji so člani izvršnega odbora izobraževalne skupnosti Slovenije razpravljali tudi o osnutku poslovnika skupščine SR Slovenije in se zavzeli za dosledno uresničitev in razširitev nejasnosti glede enakopravnega nastopanja skupščine te skupnosti s skupščinskimi zbori. Podprli so tudi predlog sklepa o pristopu k družbenemu dogovoru o popustih in regresih za skupinska potovanja otrok in mladine in poslušali informacijo o kadrovskem položaju v osnovnih šolah v tem šolskem letu.

NADJA PENGOV

Temelji ustvarjalnosti

Nekaj misli iz predavanja profesorja Borisa Ziherla predsednikom komisij za idejnopolična vprašanja prosvete, kulture in znanosti pri medobčinskih svetih Zveze komunistov Slovenije in komitejih občinskih konferenc ZK Slovenije.

Predavanje Borisa Ziherla bi bilo gotovo dragoceno tudi za marsikatero prosvetnega delavca, zato navajamo nekatere povzetke. Često npr. zasledimo oznako „jugoslovanski marksizem“. Kaj razumemo pod tem pojmom? Gotovo se marksizem v vsaki deželi — torej tudi pri nas — razvija v določenih okoliščinah prostora in časa. Naš prispevek je precejšen, če pomislimo samo na vrsto mladih držav, nekdanjih kolonij, ki se svobodno razvijajo kot nevrščene. Materialna znanstvena osnova so nam Marxove misli; na teh gradimo lastno ustvarjalnost.

Obstajajo pa — tudi pri nas — skupine, ki dokaj samovoljno trgajo citate iz Marxovih del in na osnovi teh razvijajo teorije, ki predstavljajo večji ali manjši odklon od resničnega stanja pri nas. Biti svobodni ne pomeni samo, da lahko počneš, kar hočeš. Engels pravi: „Človek je toliko svobodnejši, kolikor globlje pozna stvar, s katero ima opravka.“ In še Marxov

citir: „Ljudje ustvarjajo svojo zgodovino sami, toda ne v okoliščinah, ki so jih sami izbrali.“ Izključno poudarjanje človekove svobode čisto vodi v politični avanturizem. Izključno poudarjanje okoliščin pa — v oportunitizem.

Lahko trdimo, da velja podobno tudi za našo samoupravo. Življenje nas nenehno opozarja na pomanjkanje kadrov. Manjkajo učitelji za predmet samoupravljanje s temelji marksizma v srednjih šolah. Celo v osnovni šoli bi že lahko dali učencem nekakšno usmeritev, da bi spoznali naše pogoje. A to bi terjalo tudi po pedagoški strani zares usposobljene ljudi. Gre torej za vprašanje marksistične vzgoje in izobrazbe na naših kadrovskih šolah, pa tudi za vprašanje podajanja le-te v osnovni in srednji šoli.

Razčistiti moramo odnos do kulture in umetnosti. Razvoj samoupravljanja je tudi velik kulturni problem, saj je naj-

zanesljivejši branik proti birokratizmu. Nekateri trdijo, da marksistične estetike pravzaprav ni. Marx in Engels sicer nista posebej obravnavala tega področja, toda v njihovih besedilih je zelo veliko citatov o umetnosti in estetiki. Saj je umetnost prepletena z življenjem. In marksistična estetika ni odtrgana od prejšnjih estetik: vedno moramo upoštevati to, kar je človeštvo dobrega ustvarilo v preteklosti. Za zgled je Boris Ziherl navedel Goethejevo misel: „V vseh razdobjih napredovanja je umetnik objektivni; v vseh razdobjih razkroja se zapira vase.“ Napredna stremjenja so torej odprta svetu. Umetnik jih pove čisto bolj prepričljivo kot suhoparen znanstvenik. Tisti umetnik, ki ima ljudem kaj povedati. Včasih se pojavljajo celo ideje o preziranju vsega, kar je človeško. Naša umetnostna kritika pa nam ne prikazuje, iz kakšnega ozračja rastejo take in podobne ugotovitve in stvaritve.

V šolah podajamo umetnostno zgodovino in zgodovino v ožjem smislu; koliko neposredne priložnosti za vzgajanje in izobraževanje v marksistični smeri! Toda — potrebni so nam ljudje, prosvetni delavci.

N. MAURER

Šola-vzorec in izkušnja samoupravljanja

CK ZK Slovenije razpravljala o usmerjenem izobraževanju

„Naš smoter je izbojevati bitko za večjo izobrazbeno raven delavca,“ je bilo rečeno v razpravi. Vsi projekti reforme morajo biti preskušeni v praksi, ob upoštevanju interesov proizvodnje. Potrebno je, da se čimprej dogovorimo z delavci v združenem delu, kakšno srednjo šolo potrebujejo in kakšno bodo pripravili (ali bolje dolžni) financirati. „Ne moremo in ne smemo se zadovoljiti samo s tehničnim usposabljanjem delavca, ker delavec ne more biti „privesek stroja“. Izobraževanje je treba povezati z združenim delom.

To so temeljne misli, povzete iz razprave komisije za idejnopolična vprašanja vzgoje, izobrazbe, kulture in znanosti pri CK ZK Slovenije, ki se je 16. maja letos zbrala na posvetu o usmerjenem izobraževanju. Ocenila je dosedanje delo pri oblikovanju sistema usmerjenega izobraževanja, dopolnila gradivo in prispevala zamisli in predloge o zasnovi druge faze usmerjenega izobraževanja, ki jo bodo morala soblikovati vsa zainteresirana področja združenega dela. Obravnavali so gradivo, ki ga je pripravil zavod SRS za šolstvo: Splošna načela in izhodišča za reformo in nadaljnji razvoj vzgojnoizobraževalnega sistema v SR Sloveniji ter gradivo konference ustanov za proučevanje in razvoj vzgoje in izobraževanja v SFRJ: Predlog skupnih stališč v začetni fazi usmerjenega izobraževanja. Poslušali smo dober in podroben pripevek o tej temi, ki ga je podal Boris Lipužič, direktor zavoda SRS za šolstvo.

VZGOJA ZA DELO IN DRUŽBO

Razprava je poudarila, da je treba pri vsakem konceptu nujno zastopati resnične interese proizvodnje, čeprav današnji interesi še niso idealni, saj samoupravljalška zavest še ni tako zelo razvita.

Kaže, da se bomo prej ali slej soočili z naslednjim problemom: usmerjeno izobraževanje bo moralo razvijati in-

terese in sposobnosti učencev v skladu z družbenimi potrebami. Tudi osnovna šola se bo morala prilagoditi konceptu usmerjenega izobraževanja; bolj se bo morala vključevati v delo svojega okolja. Razpravljavci so poudarili, kako pomembno je, da se že mladi čimprej vključijo v delo. To je tudi ena izmed zahtev kongresa.

Menili so, da bo v prvi fazi (splošni srednji šoli) zelo pomembno, kako bo zasnovano proizvodno-tehnično področje: Tega pa najbrž ne bo mogoče zasnovati kot splošno politenično vzgojo. Lahko pa bi postalo osnova za nekatere manj zahtevne poklicne usmeritve, bilo naj bi le usmeritev in spoznavanje postopkov in odnosov v proizvodnji. Za bolj zahtevne poklice pa naj bi se nadaljevalo na višji stopnji.

Jasno nam mora biti, da ne gre le za reorganizacijo in vsebinsko izboljšavo izobraževanja, temveč za resnično preobrazbo vzgoje in izobraževanja; gre za integracijo izobraževanja: srednjega in visokega šolstva; za integracijo tistih, ki se redno izobražujejo in tistih, ki se izobražujejo ob delu. Doseči moramo torej vzgojo za delo in družbo. V šolah se je treba izogibati delu po frontalnem načinu (dovoljevati ga le do 50 %) in širiti druge oblike, kot so: skupinsko delo, mentorska dejavnost, individualno delo ipd.

Centri za usmerjeno izobraževanje naj bi bili šole za poklice združenega dela. Organi-

zacija izobraževanja je treba prilagoditi razvoju. Skratka: šola naj postane vzorec in izkušnja samoupravljanja. Vse oblike usmerjenega izobraževanja naj bi se načrtno razvijale vseh osem let — do konca podiplomskega študija. Meja med šolo in organizacijo združenega dela polagoma izginja — obe postajata „šola“, ki se razlikuje le po metodah in vsebini dela. Posebno pomembna je kakovost metod dela.

KOLIČINA, ŽRTVOVANA KAKOVOSTI

Med misli, ki so bile na tem posvetu še posebej poudarjene, spada brez dvoma opozorilo, da je treba zaustaviti odtujevanje delovnemu procesu in preprečiti nadaljnje rušenje strukture zaposlenih. K temu lahko pripomore šola z delovno vzgojo. Pri sestavljanju predmetnikov in učnih načrtov bo treba upoštevati usmerjenost za delo.

V razpravi so poudarili tudi pomen raziskovanja. Znanje posredujemo torej po metodah raziskovalnega postopka in preverjanja hipotez. To pomeni, da moramo omejiti količino znanja v korist kakovosti.

Zvedeli smo, da se bo v kratkem sestala komisija republik in pokrajin in predložila skupne temelje prve faze usmerjenega izobraževanja v javno razpravo. Te bodo hkrati izhodišče za pripravo poenotenih učbenikov za vso Jugoslavijo.

Zavod SRS za šolstvo bo pripravil nove zasnove predmetnikov in učnih načrtov za prvo prehodno obdobje usmerjenega izobraževanja, ki bo trajalo štiri leta. Po tem obdobju bodo potrebne raziskave vzgojnoizobraževalnega sistema; proučili bodo oblike in metode dela, načelo izbirstnosti in vpliv združenega dela na izobraževanje.

TEA DOMINKO

Sprehod skozi zgodovino pisane partijske besede

Ustni časopis Komunista, letošnjega 27. maja v avli osnovne šole Valentin Vodnik v Šiški, je bil namenjen učencem šentvidske gimnazije in izobraževalnega centra Litostroja. Bil je eden izmed mnogih tovrstnih časopisov, ki jih ob 50. obletnici svojega glasila prireja uredništvo Komunista, toda prvi organiziran v šoli in namenjen učencem zato, da bi se tudi ti sprehodili skozi zgodovino pisane partijske besede, stare 50 let. Besede, ki je zapustila za seboj vidne sledove, ki se z dneva v dan povezuje z novimi besedami in dosežki. To je bila hkrati ena od političnih manifestacij, s katero so se vključili učenci šentvidske gimnazije v proslavljanje 30. obletnice zmage nad fašizmom. Še pred to prireditvijo so v šentvidski gimnaziji odprli razstavo marksistične literature in partijskega tiska.

Na vprašanja, ki so jih postavljali urednik slovenske izdaje Komunista Vlado Krivokapić, Marjeta Demšar in učenci, so odgovarjali: prof. Janko Liška, dober poznavalec pisane partijske besede, Emil Rojc, predsednik komisije za idejnopolična vprašanja vzgoje in izobrazbe, kulture in znanosti pri CK ZKS, namestnik predsednika republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje Leopold Kežar, ravnatelj šentvidske gimnazije Srečko Božnar in sekretar občinskega komiteja ZK Ljubljana-Šiška Franc Hribar. Za pester kulturni spored, ki ga je povezoval napovedovalec rtrv Ljubljana Jernej Pikel, so poskrbeli učenci šentvidske gimnazije in basist Ladko Korošec.

„Pisana partijska beseda je nastajala samo zato, da bi vplivala na zavest ljudi, na politiko, ki spreminja obstoječe, na gibanje v času in prostoru. O njej so bile izbojevane bitke, z njo so nastajale nove ideje. Objavljena v Komunistu, Borbi, Ljudski pravici, Slovenskem poročevalcu ali pa prek radijskih valov Kričača je bila cement naše revolucionarne zamisli in akcije.“ Kakšna pa je danes? Ali izpolnjuje naloge, ki so ji jih naložili zadnji partijski kongresi? Na taka in podobna vprašanja je odgovarjal prof. Janko Liška učencem, zbranim tisti torkov večer v avli osnovne šole Valentin Vodnik. — Prva naloga pisane partijske besede — je dejal — je bila, je in bo govoriti resnico... Piše naj jo čimveč ljudi, takih, ki bodo znali

povezovati preteklost s sedanjostjo. Za to pa ni dovolj samo rutina, potrebno je veliko političnega znanja. Današnja pisana partijska beseda je angažirana, spodbuja in usmerja. Tudi naše šolstvo.

V zanimivem pogovoru so se zvrstile tudi teme o celodnevni šoli in o nalogah šolstva.

Besedilo iz gradiva o celodnevni šoli je komentiral Emil Rojc. Poudaril je, da je bilo doseženega veliko že s tem, da smo premagali odpore nekatereh proti celodnevni šoli. Znova je opozoril na njeno vlogo, na pomen mentorstva, sodelovanja šole z okoljem. Prav pri celodnevni šoli je namreč to sodelovanje (posebej sedaj, ko manjka učiteljev) zelo pomembno, saj bodo lahko zunanji sodelavci — inštruktorji in mentorji — pomagali uresničevati njene smote.

Veliko pozornosti v tem pogovoru je bilo namenjeno tudi uvedbi novega predmeta v šole: samoupravljanja s temelji marksizma, ob katerem naj bi se izoblikoval učencev marksistični pogled na svet. Predmetu, ki naj bi usposabljal učence za samoupravljanje, kritično in ustvarjalno spreminjanje družbenoekonomskih, političnih in kulturnih razmer. Opozarjali so na pomanjkanje ustrezne literature za pouk tega predmeta, hkrati pa poudarjali, da se zrcali marksistična zasnovanost vzgoje in izobraževanja predvsem v odnosu šole do družbene prakse, v novem, enakopravnem odnosu učitelja do učenca, povezovanju šole z družbenim okoljem

in ustvarjalnem delu.

V preteklosti smo zamudili precej: zanemarjali smo možnosti vključevanja mladega človeka v delovni proces. Tako vključevanje pa je pot do spoznanj, ki jih zgolj šola ne more dati. V mladem človeku je treba zbuditi zanimanje za spoznanja zato, da bo našel smotre svojega dela — učenja.

O novem sistemu vzgoje in izobraževanja je govoril Leopold Kežar: o izobraževanju, ki bo v skladu z interesi in usmerjenostjo mladega človeka, o gibkejšem sistemu, v katerem se bo odločal učenec za svoj poklic po premisleku, potem ko bo poprej temeljito spoznal svoje sposobnosti; o izobraževanju, ki bo povezovalo proizvodni in dejavnostni. O novi šoli, ki bo oblikovala sposobne delavce — take, ki bodo jutri zlahka zamenjali tiste, ki so svojo življenjsko vlogo že izpolnili.

Kako se besede, zapisane v partijskih dokumentih, uresničujejo na šentvidski gimnaziji? Ravnatelj Srečko Božnar je dejal, da se v sedanjem delu že čutijo premiki družbeno angažirane, socialistično usmerjene šole. Vsa hotenja so usmerjena v to, da se čimprej in čim bolj kakovostno uresničujejo stališča o idejni usmerjenosti vzgoje in izobraževanja. Gimnazije so na odločilnem preprihu. Nujno je namreč, da se tudi ta zvrst šole čimprej vključi v družbeno hotenja, tako kot jih ponazarjajo resolucije 10. partijskega kongresa.

Učence je zanimalo, kako je mogoče popestriti predmet samoupravljanje s temelji marksizma, kakšno bo usmerjeno izobraževanje, kako bo potekalo izobraževanje ob delu in. Najbrž bi postavili še veliko vprašanj, če se ne bi kazale učne ure, tokrat imenovane ustni časopis, prevesil h koncu. Šentvidska gimnazija ne živi za zaprtimi vrati, zato zanimanje učencev ni ujeto samo med stene učilnice. Odsevalo je iz njihovih udeležbe, pazljivosti večine in premišljeno pripravljenih vprašanj.

MARJANA KUNEJ

Razstava o marksistični literaturi in partijskem tisku

Ob tednu komunista v občini Ljubljana-Šiška je marksistični krožek na gimnaziji Šentvid pripravil razstavo „Marksistična literatura in partijski tisk“. Razstava je postavljena v avli gimnazije in odprta od 19. do 30. maja. Razstavljeno je

knjižno gradivo, dopolnjeno s fotografijami.

Pod geslom: Osnove marksistične misli so predstavljena dela Marxa, Engelsa in Lenina, pod geslom: Marksizem — pobudnik družbenih sprememb v svetu — pa dela Krupske, Klare

Zetkin, Karla Liebknechta, Avgusta Bebla in Plehanova. V več jezikih je razstavljena tudi literatura o marksizmu, mednarodnem delavskem gibanju in komunistični partiji. Na stenah so razstavljene fotografije prizorov iz ruske, nemške, azijske in latinsko-ameriške revolucije.

Drugi del razstave nam kaže razvoj marksistične literature pri nas. Tako je razstavljeno nekaj najstarejših glasil Komunistične partije Jugoslavije, ki so izhajala ilegalno in so bila šapirografirana. Taka so glasila „Komunist“, ki je izhajal v Zagrebu leta 1921, Komunist, organ oblasnog komiteta KPJ za Srbijo, ki je izhajal v Beogradu, in sedanji Komunist. Razstavljene so tudi brošure o političnih vprašanjih, ki so bile tiskane med NOB v Jugoslaviji, nato pa dela naših avtorjev, ki so odločilno vplivali na razvoj marksistične miselnosti in graditve samoupravnega socializma: Josipa Broza Tita, Edvarda Kardelja, Borisa Kidriča in drugih. Prikazano je delo Komunistične partije Jugoslavije, poročila, statuti, programi, slike s kongresov. Predstavljena je založniška dejavnost časopisnega podjetja Komunist, ki je izdal že veliko publikacij in knjižnih zbirk s področja marksizma in samoupravljanja. Razstavljena so tudi glasila, ki obravnavajo ta vprašanja: Politička misao, Naše teme, Teorija in praksa in druga. Gimnazija Šentvid zasluži zato za to skrbno pripravljeno razstavo vse priznanje.

T. H.

Prvi koraki

V teh prazničnih dneh je izšla že peta jubilejna številka glasila PRVI KORAKI, ki ga izdajajo gojenci vzgojnega zavoda Fran Milčinski v Smledniku. Omenjena številka je posvečena velikim dogodkom naše skupnosti.

Iz uvodnika lahko razberemo, da tudi zavod v Smledniku deluje že 29 let, torej komaj leto dni manj, kolikor je svobodna naša domovina. Tudi prosvetni delavci v tej ustanovi so v teh letih žrtvovali veliko prizadevnosti in strokovnega znanja ter skupaj s svojimi varovanci — gojenci iz vse Slovenije — preživljali vse etape razvoja.

V. d. ravnatelja ugotavlja v uvodniku, da se kljub velikim potrebam in še mnogim neuresničnim nalogam položaj posebnega šolstva izboljšuje skladno z rastjo družbenega standarda.

Osnovna misel, ki preveva skoraj vse prispevke v glasilu, je radost in sreča mladih, ki za grajskimi zidovi živijo lepo mladost.

Čeprav so mladi iz te ustanove iz vse Slovenije, se vendar živo zanimajo za dogodke iz

NOB v kraju, kjer živijo. Obiskali so znano smledniško borko in po njenem pripovedovanju zapisali nekaj sestavkov o sodelovanju domačinov v NOB.

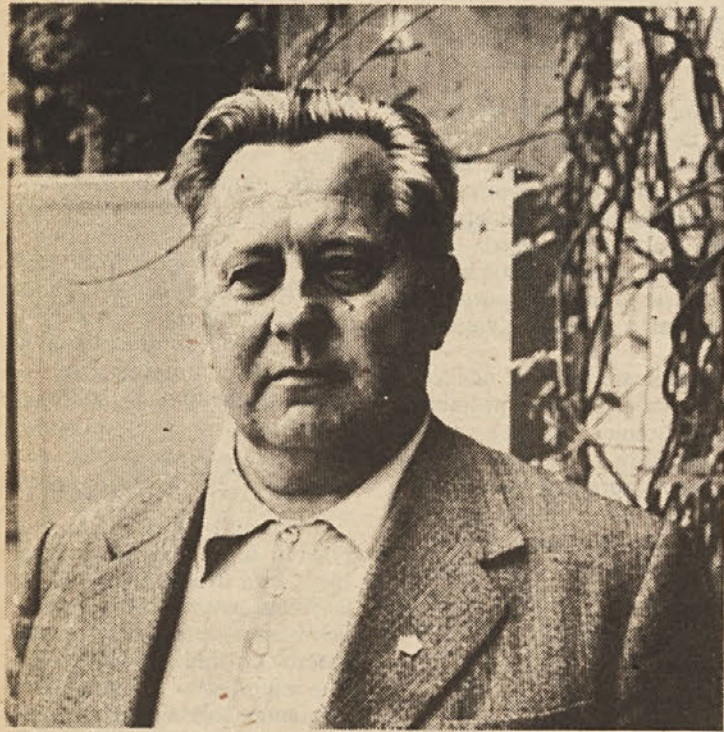
Za glasilo mladih iz vzgojnega zavoda je prispeval zelo zanimiv sestavek tudi Frane Milčinski Ježek. Opisuje pa, kako se je nekaj pred koncem vojne pripravljalo, da bo z zastavo pozdravil naše fante, ki se bodo vračali iz hoste. V veseljem sestavku je čutili toliko pristne sreče ob prihodu svobode kot le redkokje.

Še veliko zelo doživetih in lepih prispevkov je v tem glasilu. Fantje in dekleta v tem zavodu so bolj ali manj čustveno moteni, večina jih je prikrajsana za družinsko toplino, pa tudi očetovo in materino ljubezen. In prav to se čudovito zrcali tudi v njihovih literarnih prispevkih.

Opozoriti pa je treba tudi na kakovostne likovne priloge — naslovno stran in linoreze — ki so jih gojenci izdelali pri izredno delavnem likovnem krožku.

—AR

čim bolje se bomo poznali

Predsednik izvršnega odbora občinske izobraževalne skupnosti Ormož Edvard Pajek. (Foto: T. Urbas)

Po sedmih letih samoprispevka v Žalcu

Presenetljivi uspehi

Pred sedmimi leti so se občani žalske občine odločili za samoprispevek, namenjen za gradnjo in preureditev osnovnih šol, telovadnic in vzgojnovarstvenih zavodov. Od zbranega denarja so do konca letošnjega maja porabili okoli 34.300.000 din in povsem uresničili referendumске programe.

S samoprispevkom občanov je bila že leta 1969 zgrajena osnovna šola v Grižah z 12 učilnicami, nekaj kabineti, kuhinjo in telovadnico. Dve leti kasneje so v Ponikvah obnovili in dozdali osnovno šolo. Pri osnovni šoli v Petrovčah so dozdali šest učilnic, nekaj kabinetov, telovadnico, sanitarje ter dozdali in

Maribor

Koliko šol v prihodnjih dveh letih?

Mariborski referendum za gradnjo osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov se bo iztek ob koncu leta 1977. V tem času naj bi na območju mariborske občine zgradili še nove osnovne šole v Šentilju. Dupleku in na Taboru v Mariboru ter telovadnico ob centru strokovnih šol. Obnovili naj bi šole ali pa sezidali ob njih prizidke: pri osnovni šoli Tone Čufar na Pobrežju, Franc Lešnik-Vuk v Slivnici, v Jarenini, zgradili naj bo telovadnico pri šoli v Lovrencu na Pohorju, osnovne šole v Račah, Rušah in Staršah, preuredili pa šole v Dvorjanah, Svečini, Brezju in posebno osnovno šolo v Mariboru.

Med največje osnovne šole, ki jih bodo v mariborski občini zgradili v prihodnje, sodi nova osnovna šola Tabor, ki jo bodo poimenovali po narodnem heroju Veljku Vlahoviču.

Skupna vrednost vseh omenjenih gradenj in preureditev, ki naj bi se končale ob koncu leta 1977, bo po sedanjih predvidevanjih okoli 60 milijonov, vendar bodo v te namene porabili precej več denarja. V tej vsoti namreč niso upoštevane nekatere postavke, ki jih sestavljajo niso zapisali v programu.

obnovili osnovno šolo v Veliki Prešici. Še pred tem sta bili obnovljeni osnovni šoli v Andražu in Letušu. Na Taboru so zgradili novo podružnično šolo, ter obnovili šoli v Galiciji in na Gomilskem, na Polzeli deset učilnic itd.

Pot do teh uspehov ni bila lahka, saj so pred uvedbo samoprispevka v žalski občini zgradili le osnovno šolo v Libojah, dogradili šolo v Preboldu in opravili nekatera manjša dela na nekaterih osnovnih šolah v občini.

Kljub neutrudnemu prizadevanju ter uresničevanju programov gradnje in obnove osnovnih šol, zasnovanih ob sprejetem referendumu, se je kasneje pokazalo, da vseeno ne bo mogoče zadostiti potrebam po osnovnošolskem izobraževanju v občini. Prav zato so se v žalski občini na zadnjem referendumu ponovno odločili za dveletno podaljšanje samoprispevka, za katerega je glasovalo kar 84 odstotkov občanov.

Do začetka prihodnjega šolskega leta bodo v Preboldu k osnovni šoli dozdali še osem novih učilnic, v Braslovčah pa bodo osnovno šolo tako preuredili, da bo, kar zadeva prostorske ureditve, imela vse možnosti za prehod na celodnevno šolo.

-tu-

Trebnje

Bo kdaj drugače?

Pred tremi leti so pri skupščini občine Trebnje ustanovili sklad Jožeta Slaka-Silva, ki je bil namenjen štipendiranju učencev in študentov. V tem času je ta sklad precej pomagal trebanjskim študentom. Glede na nova načela podeljevanja štipendij pa so ta sklad ukiniteli, kajti štipendije naj bi v prihodnje v tej občini podeljevali le po samoupravnem sporazumu. Denar v skladu, pravice in obveznosti bodo prenesli po samoupravnem sporazumu v združena sredstva za štipendiranje, s katerimi bo upravljala skupna komisija podpisnikov samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov v občini Trebnje.

Občinska izobraževalna skupnost Ormož Ovire na poti k celodnevni šoli

Od desetih osnovnih šol na območju ormoške občinske skupščine, od katerih sta dve samostojni, tri centralne in pet podružničnih, nima niti ena možnosti za prehod na celodnevno šolo. Tudi v tistih šolah, kjer so v zadnjih nekaj letih rešili prostorske težave, ostaja nerešljiv problem: pomanjkanje učiteljev. Letos manjka v osnovnih šolah na območju občinske izobraževalne skupnosti v Ormožu kar 30 učiteljev. Ob tem se je seveda treba zamisliti še posebno zato, ker naj bi v prihodnjem šolskem letu nekatere od teh šol prešle na celodnevno šolo.

„V tem šolskem letu imamo v naših osnovnih šolah in posebni osnovni šoli 2.628 učenec in učenk. V vseh osnovnih šolah,“ je še posebej poudaril predsednik izvršnega odbora občinske izobraževalne skupnosti v Ormožu EDVARD PAJEK, „imamo poleg petih ravnateljev še 107 učiteljev in 9 na posebni osnovni šoli. To pomeni, da je v naših osnovnih šolah in posebni osnovni šoli več oddelkov kot učiteljev. Analiza je pokazala, da manjka približno 30 učiteljev. V tej analizi pa ni upoštevano, koliko učiteljev bo potrebno za celodnevno šolo.“

— Kot je znano, ni na območju občine Ormož ob letošnjem drugem polletju niti ena šola prešla na celodnevno šolo. Zanima nas, katere osnovne šole na vašem območju bodo lahko v začetku prihodnjega šolskega leta imele tak pouk?

Premalo je prostora in učiteljev. Da bi za prehod na celodnevno šolo izbrali zares najbolj ustrezno osnovno šolo, smo že pred mesecem ustanovili koordinacijski odbor, ki naj bi ugotovil, katera osnovna šola na našem območju ima za to največ možnosti.

— In katera šola je taka? „Trenutno imajo najboljše možnosti osnovne šole v Središču, na Kogu in delno v Miklavžu. To so namreč edine osnovne šole na našem območju, ki imajo enozimski pouk. Največja ovira za prehod na celodnevno šolo pa je poleg denarja pomanjkanje učiteljev.“

— Ali že razmišljate, kako boste dobili učitelje?

„Misel, da bi dobili učitelje z drugih območij, smo že popolnoma opustili. Smo namreč nerazvita občina in to nas ne neho pesti. Nimamo stanovanj, imamo le slabe ceste, elektriko in dokaj slabe prometne zveze. To pa za prosvetne delavce gotovo ni vabljivo. Prav zato smo v zadnjem času posvetili več pozornosti izobraževanju naših mladih občanov za prosvetne poklice. Na srednjih, višjih in visokih šolah štipendiramo 30 štipendistov za naše osnovne šole.“

— Kakšne so pravzaprav osnovne šole na vašem območju?

„Šoli na Kogu in v Tomažu sta novi, šoli v Miklavžu in Središču pa preurejeni, kakor so bile preurejene tudi druge šole, razen dela osnovne šole v Ormožu na Hardeku, ki bo prišla na vrsto takrat, ko bomo začeli graditi novo posebno osnovno šolo v Ormožu.“

Dokumentacijo in vse, kar je potrebno za gradnjo šole, ima-

mo urejeno. Imamo tudi okoli 350 starih milijonov dinarjev, in če bi od republiške izobraževalne skupnosti dobili še okoli 800 starih milijonov din posojila, bi že lahko začeli graditi.“

— Kako pa je poskrbljeno za vzgojo in varstvo predšolskih otrok?

„Oddelke vzgojnovarstvenih zavodov imamo organizirane pri vseh desetih osnovnih šolah. Od 3. do 10. leta starosti imamo v vzgojnovarstvenih zavodih kar 35 odstotkov predšolskih otrok, kar je nedvomno veliko, če vemo, da živi na našem območju še vedno skoraj polovica kmečkega prebivalstva. Tako imamo trenutno v vzgojnovarstvenih zavodih 414 predšolskih otrok, ki jih želimo kar najbolj pripraviti na prehod v osnovno šolo. V ta namen smo ustanovili po vaseh oddelke, kamor hodijo vzgojiteljice trikrat na teden po nekaj ur. Tedaj se zberejo predšolski otroci, ki sicer nimajo možnosti, da bi bili deležni varstva in priprave na šolo. Čeprav smo v zadnjem času zgradili dva nova vzgojnovarstvena zavoda v Veliki Nedelji in Miklavžu, je za najmlajše otroke še vedno premalo prostora. Zgledna pa je pomoč kmeta Jožeta Bedjančiča iz Obreža, ki je brezplačno odstopil prostor v svoji kmetiji za otroško varstvo.“

TONE URBAS

Zagorje ob Savi Priprave na celodnevno šolo

V osnovnih šolah občine Zagorje se že od lanskega decembra pripravljajo na celodnevno šolo. V ta namen so ustanovili koordinacijski odbor pri občinski konferenci SZDL, ki naj bi izdelal načrt prehoda nekaterih osnovnih šol v občini na celodnevno šolo. Do konca prihodnjega meseca naj bi odbor pripravil tudi predlog srednjeročnega razvoja šolstva v občini, posebno še glede uvedbe celodnevne šole.

V prihodnjem šolskem letu imata možnost za prehod na celodnevno šolo le podružnični šoli v Mlinšah in Kisovcu, v osnovni šoli Toneta Okrogarja pa le pod pogojem, da bodo do takrat iz šolske zgradbe preselili dva oddelka vzgojnovarstvenega zavoda. Poleg tega bi morali za potrebe celodnevne šole zagotoviti še dodatnih 900.000 din — samo za prve štiri mesece prihodnjega šolskega leta.

Ptuj

Že šesta nova šola

V Dornavi pri Ptujju bodo ob letošnjem dnevu mladosti svečano odprli novo osnovno šolo z vzgojnovarstvenimi oddelki.

Osnovna šola v Dornavi bo v zadnjih letih že šesta nova šola v območju ptujске temeljne izobraževalne skupnosti. Poleg tega, da so temeljito obnovili nekaj osnovnih šol, so na ptujskem območju do sedaj zgradili nove osnovne šole v Gorišnici, Zavrču, Podlehniku, Majšperku in Kidričevem.

Štipendiranju več pozornosti

Na nedavni seji občinske konference ZKS v Lendavi so posvetili veliko časa podrobnejšim analizam delovanja sklada za štipendije in štipendijski politiki v občini.

Sklenili so, da se morajo skupščina občine, njeni organi, vse družbenopolitične in temeljne organizacije združenega dela v prihodnje še posebej zavzemati za povečanje sklada za štipendiranje. Uresničiti bo treba tudi načelo solidarnosti. Zaradi pomanjkanja denarja na tem območju skoraj ni mogoče uresničevati že sprejetih političnih stališč o odpravljanju nenakosti v šolah.

Na tej seji občinske konfe-

rence ZKS Lendava so posvetili veliko pozornosti tudi kadrovski politiki. V lendavski občini bodo v prihodnjih petih letih potrebovali več kot 90 mladih z visokšolsko izobrazbo, štipendije pa prejema le 62 štipendistov. V prihodnjih petih letih bo lendavska občina potrebovala 160 ljudi z višjo izobrazbo, štipendira pa jih komaj nekaj več kot 40. Povsem drugačna je slika o štipendiranju dijakov na srednjih šolah. Do leta 1980 jih bo lendavsko gospodarstvo potrebovalo, seveda po sedanjih predvidevanjih, okoli 230, v te namene pa prejema štipendijo kar 364 dijakov.

-tu-

S parade mladosti v Škofji Loki 25. maja. (Foto: Marija Hure)

Laporje pri Slovenski Bistrici Že tretji samoprispevek

Pred dnevi so se prebivalci krajevnne skupnosti Laporje pri Slovenski Bistrici na osmih voličih odločili še za tretji samoprispevek, ki naj bi ga plačevali v prihodnjih dveh letih. Ta denar bodo krajani namenili za izgradnjo prizidka k osnovni šoli v Laporju. Radi bi oživili kulturno življenje na vasi in pomagali športnikom in učencem osnovne šole; ti bodo lahko blatna igrišča zunaj šole in pretesne hodnike v slabem vremenu zamenjali s prostorno telovadnico.

Prebivalci krajevnne skupnosti Laporje so začeli plačevati prispevek že ta mesec. Kmalu, vsaj tako pravijo, bodo začeli graditi objekt, ki bo nared prihodnje leto. V te namene bodo zaposleni dajali dve leti po 2 odstotka od bruto osebnih dohodkov, kmetje pa po 10 odstotkov od katastrskega dohodka. Tudi upokojenci in obrtniki bodo prispevali svoj delež. Tako bodo po sedanjih izračunih zbrali v dveh letih okoli 300.000 din ali tretjino potrebnega denarja. Gradnja bo stala le nekaj manj kot 900.000 din. Pričakujejo, da bodo nekaj denarja dobili tudi od gospodarskih organizacij v bližnji okolici in občini.

Trbovlje

Začetek gradnje

Na Trgu revolucije v Trbovljah, tik ob vzgojnovarstveni ustanovi „Ciciban“, so delavci gradbenega podjetja „Beton“ že začeli graditi prve jasi v občini Trbovlje. Če bodo dela potekala po sedanjih načrtih, bodo jasi zgrajene do prihodnje spomladi, stale pa naj bi 1.350.000 din.

Denar za gradnjo jasi je skupnost otroškega varstva v občini že povsem zagotovila. V jasih bo prostora za 24 otrok, čeprav bi ga potrebovali še veliko več. Doslej namreč ni bilo na območju te občine niti enega oddelka za varstvo najmlajših.

Prav kmalu pa bo preurejeni vzgojnovarstveni zavod „Mojca“ na Tereziji lahko sprejeli še 25 otrok, v vzgojnovarstvenem zavodu na Kešetovi pa bo še dvanajst novih mest.

Kljub vsemu v Trbovljah še vedno primanjkuje prostora v vzgojnovarstvenih zavodih. Skupnost otroškega varstva si prizadeva, da bi vsaj letos začeli graditi vzgojnovarstveni zavod v novi soseski Polaj, v katerem naj bi dobilo prostor približno 140 predšolskih otrok.

Črnuče

Tretja izmena

V osnovni šoli Maks Pečar v Črnučah pri Ljubljani je že nekaj časa huda prostorska stiska. V letošnjem šolskem letu obiskuje šolo okoli 700 učencev in učenk. Zato so morali uvesti še tretjo izmeno. Ob začetku prihodnjega šolskega leta, to je letošnji jesen, bo na vrata edine črnuške osnovne šole potrkalo še okoli sto prvošolčkov. Kam z njimi?

Da bi kar najbolj hitro in učinkovito rešili nastale težave, so ustanovili posebno komisijo, ki bo priskrbeli vse potrebno za gradnjo nove osnovne šole. Vendar skoraj ni upati, da bi bila nova šola zgrajena prej kot v dveh letih. Zato so razpravljali o predlogu, da bi učence štirih oddelkov črnuške osnovne šole vozili z avtobusom v osnovno šolo Dol pri Ljubljani. To je sedaj edina možnost za rešitev prostorske stiske na osnovni šoli Maks Pečar v Črnučah.

tem bolje bomo delali

Povezanost izobraževanja učiteljev in vzgojiteljic

V nekaterih partijskih in strokovnih dokumentih je bilo zadnje čase poudarjeno, naj dobi predšolska vzgoja enakovreden položaj v našem vzgojnoizobraževalnem sistemu, to se pravi, da naj postane sestavni del splošne vzgoje za vse naše otroke. Tem zahtevam smo se nekoliko približali z uvajanjem malih šol. Za druge kategorije predšolskih otrok to ne velja, saj imamo premalo vzgojnoizobraževalnih ustanov in vzgojiteljic, ki pa imajo za bolj zahtevne naloge premalo izobrazbe. Kot kažejo podatki, se število vzgojnoizobraževalnih ustanov povečuje, vzgojiteljske šole pa dajejo vedno več kadra za to področje dela. Skratka, to področje postaja zelo pomembno za naš celotni vzgojnoizobraževalni sistem, resnično izhodišče za razvoj številnih generacij.

Naši pedagogi se že dolgo zavedajo, kako pomembna je predšolska vzgoja. To pa so spoznali že pred nami v številnih drugih deželah. Zato smo takoj po vojni dobili prvo vzgojiteljsko šolo v Ljubljani, pozneje pa v Mariboru. Danes se take šole porajajo v Celju in drugod. Vzgojiteljske šole so opravile veliko delo, ustvarile so pravi poklic vzgojiteljice, ki si je med starši pridobil velik ugled. Izobraževanje vzgojiteljic so zelo približali usposabljanju razrednih učiteljev, ko so uvedli petletni študij, vzgojiteljice so dobile podoben družbeni položaj kot učitelji. Toda ob reformi naše osnovne šole so začeli učitelje izobraževati na pedagoških akademijah, torej na višjih šolah, vzgojiteljice pa so ostale na isti stopnji izobrazbe, čeprav so tudi zanje že pred petnajstimi ali več leti predvideli višjo izobrazbo. Bilo je veliko posvetovanj, sestavanj v zadnjih petnajstih letih, da bi dvignili raven vzgojiteljic, da bi bile veliko bolj usposobljene, sestale so se različne skupine in komisije, ki so pripravljale višje izobraževanje vzgojiteljic. Toda vse je ostalo pri starem, čeprav so drugod po Jugoslaviji te cilje tako ali drugače že uresničili; s tem pa so tudi izenačili izobrazbeno raven in družbeni status vzgojiteljic in učiteljev osnovnih šol. Zanimivo pa je, da so se zadnje čase pri nas pojavile težnje po zniževanju izobrazbe vzgojiteljic. Nekateri menijo, da je dovolj, če imajo vzgojiteljice štiriletno srednjo šolo, da je to

bolj ekonomično izobraževanje in seveda cenejše vzdrževanje predšolske vzgoje. Pogosto smo pogrešali za taka stališča strokovne dokaze, ki morajo imeti pri vsem tem večjo težo. Zastarelo je pojmovanje, naj bi stopnjo izobrazbe vzgojiteljic in učiteljev prilagajali starostni stopnji otrok. To se pravi, da bi bilo za mlajše otroke vse dobro, da so zanje dobri vzgojitelji s skromno izobrazbo. Strokovnjaki mislijo seveda drugače. Vzgoja in izobraževanje je toliko bolj pomembno za otroke, kolikor mlajši je, je torej odločilno v mlajših obdobjih. Zato je treba bolj skrbno oblikovati učitelje mlajših razredov, zlasti pa vzgojiteljice predšolskih otrok. Delo z manjšimi otroki je zahtevnejše, bolj subtilno, napake pa so usodnejše kot pozneje, ko je otrok že oblikovan. Če vzgojiteljici ni treba znati veliko matematike in naravoslovja, pa mora biti kljub temu njena splošna izobrazba zelo obsežna in poglobljena; imeti mora temeljito izobrazbo iz psihologije, predšolske pedagogike in metodik, da o kulturnih in drugih dimenzijah njene oblikovanosti sploh ne govorimo.

O povezanosti med izobraževanjem vzgojiteljic in učiteljev osnovnih šol moramo govoriti posebno sedaj, ko pripravljamo enoten, povezan in diferenciran sistem izobraževanja pedagoških delavcev za osnovne šole in vzgojnoizobraževalne ustanove. Sistem je treba zgraditi tako, da se bodo vzgojiteljice izobraže-

vale na podobni ravni kot učitelji razrednega pouka, da bodo imele višjo izobrazbo, ki bo enakovredna po strokovnosti, po znanstvenih temeljih, po obsegu, globini, vendar pa naj bo ta izobrazba dobro prilagojena delu z manjšimi otroki. Na eni strani gre za vsebinsko povezanost, na drugi pa je treba skrbeti za skupno delo, organizacijo, za sodelovanje med učitelji akademije, za strokovno, raziskovalno delo, za možnosti prehajanja z enega na drugo področje, za višje oblike pedagoškega dela, za večji vpliv pedagoške akademije na okolje, za poglobljeno kulturno, idejno, politično in drugo uveljavljanje študentov obeh oddelkov in podobno.

MNOGO SKUPNEGA

Ko govorimo o enotnem pedagoškem centru za oblikovanje pedagoških delavcev, v katerega bi bile vključene različne ustanove, ki se ukvarjajo vsaka s svojim področjem dela, mislimo na eni strani na povezanost med srednjo in višjo stopnjo, na drugi pa na integracijo različnih oddelkov na istih ravneh. Bolj nas zanima zadnji problem, tj. povezava različnih smeri, pod-

skupne predmete, ki pa so v veliki meri tudi splošnoizobraževalnega pomena, kot npr. obča psihologija, temelji marksistične filozofije, temelji obče pedagogike in drugo, lahko vključimo že na srednjo stopnjo. Na višji pridejo v poštev zlasti specialne pedagogike, npr. za defektologe, predšolska pedagogika za vzgojiteljice, domska pedagogika za vzgojitelje v domovih ali kaj podobnega, osnove anragogike. Prav tako bi se na višji stopnji diferencirala razvojna psihologija. Vzgojiteljice bi, podobno kot druge usmeritve, najprej v celoti spoznale ciklus psihičnega razvoja človeka od začetkov življenja do starosti, posebej pa bi se poglobile v predšolsko dobo, začetke šolanja ter se ukvarjale s pripravo otroka na šolo. Učitelji razrednega pouka bodo poleg celotnega ciklusa podrobno spoznali začetke šolanja ter obdobje naivnega in kritičnega realizma. Težišče razvojne psihologije za predmetne učitelje bo na obdobju zrelega otroštva, predpubertete itd. To se pravi, da bodo vse smeri spoznale temelje razvojne psihologije, posebej pa obdobja, ki so zanimiva za določen profil pedagoškega delavca. Vse smeri

Tudi dež ga ni zmotil. Posnetek je z dela Male Groharjeve kolonije v Škofji Loki

ročij študija na višji stopnji, zlasti pa vloga in pomen oddelka za izobraževanje vzgojiteljic na pedagoški akademiji. Pri tem imamo dve skupini vprašanj. Prvič: kako naj bo oddelk za predšolsko vzgojo na pedagoški akademiji organiziran, da bi učinkovito opravljal svojo funkcijo, da bi zaživel kot samostojna, zaokrožena, strokovno oblikovana enota, organizacija, ki bi lahko delovala kot enota in kot del akademije. Drugič pa je treba razmišljati o tem, kako naj se oddelk za predšolsko vzgojo integrira, povezuje, dopolnjuje z drugimi oddelki na akademiji, zlasti s katedrami pa tudi s specialnimi centri in službami, zlasti pa s oddelkom za razredni pouk, s katerim bo imel največ skupnega.

Povezanost, vloga in položaj oddelka za predšolsko vzgojo na akademiji je in mora biti odvisna predvsem od vsebine, od nalog, ki jih mora opravljati pri oblikovanju vzgojiteljic. Primerjave med predmetniki, ki so temelj za izobraževanje vzgojiteljic in razrednih učiteljev, seveda pa tudi nekaterih drugih smeri, kažejo, da imajo vsi oddelki mnogo skupnega. To velja še posebno za tako imenovane „skupne“ predmete, ki imajo veliko vlogo pri oblikovanju pedagoških delavcev. Nekatere

Šolske klopi drugače

Z uvajanjem celodnevne šole želimo spremeniti tudi načine šolskega dela. Prizadevamo si, da bi bili učenci v učnem procesu dejavni, kar pomeni, da bi morali v procesu spoznavanja tudi sami iskati rešitve in ustrezno sklepati. Z uvajanjem celodnevne šole je postala ta težnja zelo aktualna. Menim pa, da jo moramo upoštevati v vseh šolah na raznih stopnjah šolskega sistema. Šolsko delo je treba organizirati tako, da bo učenec tudi z lastno aktivnostjo spoznaval posamezne zakonitosti ter dialektične zveze med pojavi, dogodki, med razlogi in posledicami.

V naših šolah pa marsikje še vedno učitelji seznanjajo učence s pojavi in dejstvi: učenci sprejemajo spoznanja v dokončni obliki (in jim morajo verjeti), učitelji pa jih ne spodbujajo, da bi o posameznem pojavu razmišljali in sklepali. Le malokrat se zgodi, da učenci sami raziskujejo kakšen problem in se ob konkretni vsebini seznanjajo tudi z načini dela in uporabo besedil. Kolikokrat sami organizirajo delo? Še vedno prevladuje frontalna učna oblika ali neposredno podajanje učnih vsebin, premalo in prepočasno pa uvajamo skupinske in individualne učne oblike ali indirektno posredujemo učno snov.

Menim, da je med mnogimi razlogi, ki zavirajo hitrejše uvajanje individualnih in skupinskih učnih oblik tudi neustrezna razporeditev šolskih klopi v razredu. Takšna, kakršno najpogosteje vidimo v naših šolah in se nam dozdeva tako naravna, da si drugačne ne moremo predstavljati. Je izredno stara in tudi bolj ali manj preživela. Gre za tako imenovano frontalno razporeditev šolskih klopi, ki omogoča predvsem frontalno in delno tudi individualno delo (npr. pri pisanju šolskih vaj, pri likovnem pouku in drugem samostojnem delu). Takšen razpored klopi pa onemogoča delo v skupinah v najrazličnejših izvedbah, pa tudi komunikacijo učencev med seboj. Frontalna razporeditev šolskih klopi omogoča komunikacijo med učiteljem in učenci, onemogoča pa komunikacijo učencev med seboj — če izvzamemo tiste nesrečne primere, ko si učenci prišepetavajo ali prepisujejo. Za različne oblike skupinskega dela pa je treba klopi premestiti.

Prav zato bi bilo bolj ustrezno, če bi bile šolske klopi stalno razporejene ali za delo v skupinah ali za pogovore, tj. v obliki črke U ali L ali v skupinah. Prednost takšne razporeditve šolskih klopi je predvsem v tem, da se lahko učenci takoj lotijo

dela v skupinah, ne da bi morali poprej razmestiti klopi. Takšna razporeditev klopi omogoča vse oblike šolskega dela. Pouk je lahko še vedno frontalni, kljub temu da sedijo učenci v skupinah; za frontalni pouk ni značilno, da sedijo učenci v vrstah v klopeh, pač pa to, da se vsi učenci sočasno seznanjajo z določeno učno vsebino; informacije potekajo v glavnem od učitelja do učencev. Takšna oblika šolskega dela pa je indiferentna glede na razporeditev šolskih klopi. Vidimo, da frontalna učna oblika sama po sebi ne zahteva frontalne razporeditve šolskih klopi. Razlogi za to, da se je takšna razporeditev klopi toliko časa obdržala in da je še danes tako „popularna“, lahko iščemo v tradicionalnosti pa tudi v zahtevah šolske higijene, češ da mora prihajati svetloba na delovno površino z leve strani. Prav gotovo tega promembnega dejavnika ne smemo prezreti; kljub temu da bi bile šolske mize razporejene drugače, tj. v skupinah, morali biti osvetlitev delovne površine ustrezna. Tej zahtevi se v nobenem primeru ne smemo odreči. V nekaterih šolah, na žalost tudi v novejših, šolskih klopi zaradi majhnih razredov ali velikega števila učencev skoraj ni mogoče razporediti v skupinah. Projektanti torej niso predvideli ustrezno velikih razredov ali pa so razrede zmanjšali na račun tako imenovanih kabinetov. Marsikatero šolo zaradi pomanjkanja prostorov zvečajo število učencev v posameznih razredih in oddelkih. Razumljivo je, da bo treba v takšnih primerih na sami šoli iskati ustrezne rešitve ali pa zahtevati povečanje šolskega prostora.

Omenil sem, da razporeditev šolskih klopi v skupine omogoča vse oblike učnega dela; pouk lahko poteka frontalno, v različnih skupinah ali individualno. Temu v prid govore tudi novejša spoznanja o pouku kot komunikacijskem procesu. Na izoblikovanje komunikacijskega procesa zelo vplivajo tudi situacijski momenti. Zelo pomembno je, kako je šolski prostor urejen, kje je nameščena šolska tabla, kako so razmeščene klopi. Skratka, šolski prostor naj bi bil urejen tako, da bi bila interakcija med udeleženci učnega procesa popolna.

Zato menim, da bi morali šole in učitelji čimprej poskrbeti za drugačno razporeditev šolskih klopi v razredih, pri tem pa upoštevati stopnjo in smoter pouka posameznega predmetnega področja.

MILAN ADAMIČ

Posvet »Sodobni učenik«

Zavod SR Slovenije za šolstvo in Zveza pedagoških delavcev Slovenije sta organizirala ob III. mednarodni razstavi učil, šolske opreme, učbenikov in učne knjige na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani posvetovanje o sodobnem učeniku.

Uvodni referat je imel dr. France Strmcnik, izredni profesor na oddelku za pedagogiko filozofske fakultete v Ljubljani. Predaval je o didaktični funkciji in zgradbi učne knjige. Z referati so sodelovali še: mag. Jože Šter s fakultete za sociologijo, novinarstvo in politične vede, ki je govoril o idejnosti družboslovja in učbenikih, Albert Žerjav iz Maribora z razmišljanjem o didaktičnem oblikovanju učbenika, Marijana Novak iz Ljubljane z razpravo o metodični didaktičnih načelih, ki veljajo pri zasnovi učbenika za odrasle in dr. Ana Krajnc, docentka na oddelku za pedago-

giko filozofske fakultete v Ljubljani, s predavanjem o učeniku in izobraževanju na daljavo.

Janez Ferbar s pedagoškega inštituta pri univerzi v Ljubljani je razložil didaktični paket za pouk fizike, Velimir Batič iz Maribora je v svojem referatu govoril o osnovnošolskih berilih in njihovih literarnih vrednotah, svetovalec zavoda SR Slovenije za šolstvo Ernest Jeler pa je seznanil udeležence z ekonomskimi vidiki izdajanja skupnih učbenikov v Jugoslaviji. V razpravi je sodelovalo več strokovnjakov s tega področja.

Posvetovanje je razjasnilo precej načelnih postavk, ki jih moramo upoštevati pri izdajanju učbenikov, in tako prispevalo k boljшему in uspešnejšemu delu. Posveti, ki bodo sledili, bodo obravnavali ožjo in bolj konkretno problematiko. V. B.

Iz starih listov

BREZ KATEDRA

Učiteljski tron — kateder — sem odstranil iz moje šole. Kateder naj imajo učenjaki pri svojih pustih predavanjih v šoli, za male pa ni primeren. Mladina hoče svoj lasten stil, hoče življenje, hoče bližino s tistim, ki ji je dober. Kateder pa je ograja, ki neizprosno loči učitelja od učenca. Služi učitelju — pazniku, ne pa učitelju buditeľju...

Popotnik, 1929 — 30. str. 206

„STARI“ UČITELJ

Živimo v dobi svetovnega vzgojnega pokreta. Jasno, da se nastajajoče pojmovno opredeljuje napram prejšnjemu. Tako je nastala tudi označba „stari učitelj“. Označba pa žal zbujala nespornostimljenje; mnogi smatrajo pod besedo „stari“ starost, a to je čisto neutemeljeno. „Stari“ učitelj je oni, ki vidi uspehe v tem, da mu učenec nekaj naučenega hitro nableta. Nič ga ne zanima, kaj si učenec pod tem predstavlja, kako je prišel od tega, kakšno notranje razmerje ima do tega in kaj mu to koristi. „Star“ je celo tudi oni učitelj, ki sicer uči koristnih reči in po najnovejših metodah, če mu je pri tem učenec moralni in telesni razvoj postranska stvar, če nima v vidu razvoja v harmonično osebnost in če mu je vseeno, kako gojenec vrašča v družbo.

Ta pojav seveda s starostjo ni v nobeni zvezi. Mnogo je „modernih“ učiteljev s sivimi lasmi, mnogo jih celo leži že davno v grobu, ne da bi sploh kdaj vedeli, da so bili moderni. Med tem pa je mnog „stari“ učitelj še v najlepših letih, da,

mного takih pravkar s svežim spričevalom v žepu nastopa službo!

Popotnik, 1929—30, str. 158

„MODERNA“ ŠOLA

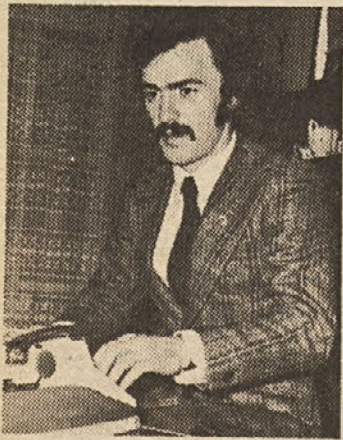
Pravijo, da imamo „moderno“ šolo, neko novo, boljše šolo kot je bila za mojih dni. Bilo bi mi čisto po volji, če je tako; napredek mora biti povsod. A kje imate tisto moderno šolo in kako pravzaprav izgleda? Je-li morda to tista šola, ki hodi vanjo moj dečko? Tam je res čisto drugače kot za mojih dni. To vam pride dečko vsak dan domov obložen z nalogami, da ne ve, kje bi začel. To se pravi: jaz ne vem, kje bi začel. Na uho vam moram namreč povedati, da mu moram delati naloge že od prvega razreda dalje; računam, rišem, se učil lepe pesmice na pamet itd. Sam ne zmore ničesar, pa niti ne morem reči, da bi bil neumen. Dobro se mi zdi, da večinoma še zmagam to „moderno“ šolo. Boga mi, postal bom moderno izobražen! Jaz že; ampak dečko? On samo gleda, kako se jaz izobražujem, ali pa še tisto ne. Nekaj malo poskakovati vendar sme tudi učenec „moderne“ šole, ka-li?

Tako bom v prihodnje leto absolvirati „moderno“ osnovno šolo, če bom priden. Nato hoče fant v gimnazijo. Kaj hudiča, če bo tudi ta tako moderna? Kaj drugega seveda, ko da jo bo moral absolvirati „ta stari“ skupaj s „ta mladim“! No, bom pa imel tudi „moderno“ gimnazijo za seboj! Mogoče mi še kje prav pride.

Oče

Popotnik, 1929—30, str. 34

pod reflektorjem

PIŠE:
SILVO TERŠEK

Obetaven sporazum

Dvaindvajseti maj 1975; Cerkno z okolico je kakor šopek mladosti. V osnovni šoli — SPOMENIKU NOB se začena proslava ob 30-letnici osvoboditve. Med zbranimi so slušatelji pedagoške akademije iz Ljubljane, profesorji, predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Vabilu pedagoške akademije, organizatorice tega srečanja, sta se odzvala tudi tovariši Miha Marinko in Franc Kimovec Žiga, slavnostni govornik omenjenega dne. Dilektor pedagoške akademije in ravnatelj osnovne šole v Cerknem sta po proslavi podpisala samoupravni sporazum. Po dogovoru o splošni problematiki vzgojnopedagoškega dela, v katerem je bil poseben poudarek na poučevanju zgodovinskega pouka, so se študentje in profesorji razdelili v štiri skupine. Bilo je več kot 250 udeležencev. Tri skupine so odšle v pohodu, z zastavami na čelu, v sosednje, nekdanje partizanske vasi: Poljane, Labinje

in Novake. Zadnja skupina je sodelovala v pogovoru o zgodovini NOB na cerkljanskem območju. Oglevala si je tudi zgodovinska obeležja v tej nekdanji partizanski metropoli.

Sledila so nepozabna srečanja študentov in profesorjev z domačini, ki so jih ob tej priložnosti tudi simbolično obdarili. Bil je to en sam splet spominov na našo oboroženo revolucijo, ki se iz dneva v dan potrjuje tudi v današnjem življenju.

Ob koncu so se vse skupine zbrale v nekdanji partizanski bolnišnici 'Franji', kjer so, preden so se poslovili, zarajali na parkirišču pred vhodom v sotesko.

Na pobudo pedagoške akademije je bila v šoli razstava partizanskega šolstva, slušatelji pa so obogatili šolo v Cerknem z likovnimi izdelki in slikami, ki so jih izdelali ob tem obisku.

SPORAZUM OBVEZUJE

Osnovna šola v Cerknem in pedagoška akademija v Ljubljani sodelujeta že več let. Doslej je bilo sodelovanje bolj naključno, manj sistematično. In vendar je bilo v omenjenem sodelovanju marsikaj uspešnega: poskusne učne ure na terenu, ko so študenti akademije spoznavali lokalno zgodovino Cerknega neposredno ob živih virih v dveh, nekdanjih partizanskih vasicah in v bolnišnici 'Franja'.

Po konceptu šole SPOMENIKA NOB po katerem se zgodovina NOB obravnava poglobljeno in se išče načine za kar najbolj zanimivo in uspešno posredovanje teh znanj, je prišlo tudi do trenutka, ko sta šola v Cerknem in pedagoška akademija podpisali samoupravni sporazum. S tem sporazumom se oba sodelavca obvezujeta, da bosta omenjeni koncept še bolj konkretizirala.

In v čem je jedro podpisanega sporazuma?

... Cerkljansko območje je več kakor samo bogato s preteklo zgodovino, z zgodovino narodnoosvobodilnega gibanja. Zaradi tega je tudi smiselno, da prav na tem območju proučujemo zgodovino NOB tako, da bodo naše izkušnje in ugotovitve lahko uporabili tudi na drugih šolah. Hočemo se izogniti suhoparnemu pripovedovanju zgodovine v razredu; čim več pouka želimo prenesti na teren.

Pedagoška akademija bo pripravljala posamezne učne enote pouka zgodovine na temo NOB,

ki jih bomo v naši šoli preskušali in jih, če bodo uspele, verificirali. Gre za to, da dosežemo najbolj privlačen način pouka zgodovine, način, ki bo pustil v učencih globok vtis in ob katerem bodo doseženi vzgojni smotri. Sleherno leto bosta obe ustanovi naredili natančen načrt o tem, kako bodo potekali poskusi. Na naši šoli smo to sicer delali že doslej, vendar manj organizirano, pojasnjuje ravnatelj Jože Stucin. „Marsikateri uspeh, ki smo ga ob takšnem delu dosegli, je bil zabeležen tudi v strokovni literaturi.“

Razumljivo je, da bodo za tako delo potrebni tudi dodatni stroški. Sicer pa, če omenimo, da se s podpisanim sporazumom obvezuje pedagoška akademija, da bo v šoli v Cerknem pomagala tudi pri nameščanju strokovnega kadra, znamo, da je sporazum res obetaven. Zanimivo je, da poučuje

dandanes na šoli v Cerknem deset učiteljev brez ustrezne kvalifikacije, med njimi je letos celo zgodovinar.

Omenili smo že, da bodo vse znanstvene izkušnje, ki bodo rezultat takšnega sodelovanja, objavljene v strokovni literaturi, obdelane pa bodo tudi na posebnih seminarjih in posvetovanjih v Cerknem. Žal je bilo letos na šoli nekoliko več težav s hospitacijami. Lani so prihajali na šolo celo učitelji iz Trsta in Avstrije, učitelji, ki so odkrito priznali, da je naš način poučevanja mnogo bolj kakovosten in moderen. Sporazum pa bo zahteval brez dvoma še bolj kakovostno delo in še večjo požrtvovalnost učiteljev.

IN SEDAJ — NEKOLIKO DRUGAČE

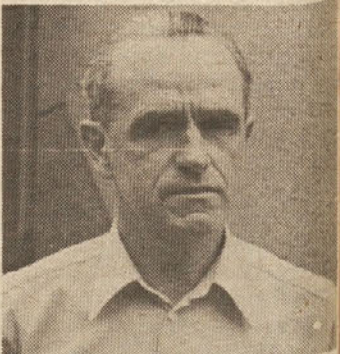
Poleg pouka zgodovine bo pedagoška akademija pomagala razvijati tudi druga vzgojnopedagoška področja: fiziko, matematiko, likovno vzgojo, pedagogiko prostega časa. Segala bo tudi na področje razrednega pouka, verjetno od tretjega razreda dalje. Zlasti pri proučevanju pedagogike prostega časa bo skušala ugotoviti praktičnost za razvoj celodnevne bivanja v šoli.

V dosedanjem obdobju eksperimentiranja pri pouku smo imeli težave predvsem zaradi kadra. Naš način dela je res zelo obremenjeval učitelje, obremenjeval je še posebno njihov prosti čas. Skupine obiskovalcev prihajajo v Cerkno ob vsaki uri, ob sobotah in nedeljah. Seveda jih nikoli ne zavržemo, ker se čutimo dolžne vsem, ki so nam pomagali zgraditi šolo. Pri zgodovinskem krožku so tudi učenci prevzemali določene skupine obiskovalcev, jih vodili in jim bolj ali manj uspešno pojasnjevali zgodovino NOB v našem kraju. V vsakem primeru je bil učinek obojestranski. Dogajalo pa se je celo, da se je ta ali ona skupina najavila, pozneje pa je ni bilo. To nas je spravljalo v slabo voljo.

Zaradi tega smo se odločili za nekatere spremembe v pri-

hodnjem obdobju. V Cerknem ustanovljamo poseben TURISTIČNI BIRO, ki bo usklajeval vse te obiske. Pri tem bo delala skupina vodnikov, ki bo razen slovenščini pojasnjevala našo zgodovino tudi v drugih svetovnih jezikih. Sleherna skupina, ki se bo najavila, bo imela z našimi strani izdelan načrt; dobila bo torej svojega vodnika in tudi „našo ceno“. To pa pomeni, da smo prevzeli vzorec drugih turističnih agencij. V tem primeru se povezujemo s turističnim podjetjem, Globtour.

Tudi to je rezultat izkušenj. Z novimi izkušnjami se bodo seznanili prav tako praktikanti, ki bodo prihajali na šolo v Cerkno po že omenjenem sporazumu s pedagoško akademijo v Ljubljani. Doživljali bodo nov način poučevanja in le-tega prenašali

Jože Stucin

na delovna mesta po Sloveniji. Šola v Cerknem se torej zaveda, da je dolžna praktikanke oplemenititi z idejo naše revolucije, z idejo našega narodnoosvobodilnega boja.

Kako poučujejo mladi učitelji zgodovino NOB? Tisti, ki so bili prepuščeni zgolj učilnici in predavatelju, ki niso bili povezani z zgodovino iz življenja, so pogosto pri obravnavi snovi nezaprati — hladnokrvni. To in nasprotno potrjujejo tudi izkušnje, pridobljene v šoli SPOMENIKU NOB.

Od podpisanega sporazuma torej pričakuje veliko ne samo vzgojnopedagoški delavec šole v Cerknem in pedagoška akademija v Ljubljani; od tega sporazuma pričakuje veliko vsa naša skupnost.

(Foto: S. Teršek)

SODOBNA POTA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

PIŠE: dr. ANA KRANJC

Motivacija za izobraževanje

(Nadaljevanje iz 6. številke)

Pozitivni motivi za izobraževanje odraslih:

- želja po napredovanju na delovnem mestu, napredovanju v službi (tu samo znanje ni pomembno)
- želja po strokovnem izpopolnjevanju (ljubezen do stroke)
- želja po družbenoekonomskem in političnem izobraževanju (samoupravljanje kot posebna funkcija)
- želja po kulturni rasti (izenačevanje z ljudmi z višjo formalno izobrazbo)
- amaterski interesi (vodijo v dokaj enostransko izobraževanje, to je eden najbolj vrednih motivov)
- prisila, direktiva (vpliv kolektiva, delovne organizacije)
- zgled znancev in prijateljev (moda, posnemanje, tekmovanje)
- naključje (izobraževanje sproži kakšen povsem naključen dogodek)
- irelevantni motivi (niso povezani prvotno z izobraževanjem)

Negativni motivi za izobraževanje odraslih:

- pomanjkanje ambicij (zlasti med ženskami)
- ozki interesi (v zrelih letih se človekovi interesi še bolj zožijo)
- pomanjkanje vere v izobraževalno akcijo
- samozadovoljstvo z obstoječim stanjem
- nezaupanje v lastne sposobnosti
- zgledovanje po znanjih in prijateljih (takih, ki se ne uče)
- pomanjkanje časa
- neobveščenost o obstoječih programih
- slabi odnosi
- nejasni cilji

Kolikor moramo skrbeti za razvijanje pozitivnih motivov, moramo skrbeti tudi za odstranjevanje negativnih motivov, če smo jih opazili. Na negativne motive moramo biti še posebno pozorni, ker nam se poslabšajo situaciji pri izobraževanju. Samo pomanjkanje pozitivnih motivov še vedno dopušča možnost, da se bodo ljudje izobraževali, če ne iz svojega nagiba, pa vsaj pod vplivom delovanja nekih zunanjih pritiskov. Negativni motivi pa ustvarjajo pravo averzijo in odpor do izobraževanja.

Tudi med pozitivnimi ali pa med negativnimi motivi ločimo neke vrste hierarhijo. Niso vsi pozitivni motivi enaki. Nekatere ocenjujemo kot bolj pozitivne, družbeno bolj sprejemljive ali boljše (npr. želja po pridobivanju znanja, pridobivanje znanja za pomoč drugim itd.), druge pa kot slabše (npr. karizem, strah pred kaznijo, borba za prestiž itd.).

Glede na temeljni izvor motivacije loči I. Mrmak individualne ali osebne motive (potrebe) in družbene potrebe (splošni interes in zahteva po izobraževanju).² Smisel naporov, posvečenih motivaciji za samoizobraževanje, vidi v preprečevanju negativnih motivov in razvijanju pozitivnih. Šele situacije, v katerih se osebni in družbeni motivi podpirajo, vodijo do pravega uspeha pri vzgoji in izobraževanju. Odrasli se pogostokrat težko odločijo za nadaljevanje svojega izobraževanja, posebno zato, ker niso več vajeni učenja. Pozabili so, kako se morajo učiti. Se teže je, če je edina možna pot za izobraževanje dopisno učenje. Ko pa začutijo širši družbeni interes in potrebo po širjenju izobraževanja, so se tudi sami pripravljali dodatno potrditi.

R. Boshier je več let proučeval razne skupine odraslih, da bi odkril njihove temeljne motive za izobraževanje. Izločil je 14 pomembnejših motivov:³

- družbeno uveljavljanje, uspešnost v družbi
- težnja po socialnih stikih
- napredovanje na delovnem mestu, nova zaposlitev
- intelektualna rekreacija
- želja po strokovnem napredovanju
- družbeni konformizem
- vzgojno izpopolnjevanje
- interes za učenje
- vzgojnoizobraževalna kompenzacija
- zaradi skupnega izobraževanja s kom od najbližjih (zakonski partner, prijatelj)
- odpor do televizije
- umik iz družbe (želja po samoti in izolaciji se pogosto pojavlja kot motiv pri dopisnem izobraževanju)
- izboljšanje medosebnih odnosov z drugimi ljudmi
- „lov za diplomami in spričevali“

Boshierovi motivi za izobraževanje se nanašajo na empirično raziskavo na Novi Zelandiji, v glavnem pa se ujemajo z motivi, ki jih našteva pri nas Zvonarevič, ko obravnava psihološke in socialne osnove izobraževanja odraslih. Pri nas ne pride tako neposredno do izraza težnja po družbenem uveljavljanju ali pa družbeni konformizem. Tudi odpor do televizije in odločitev, da bi se nekdo izobraževal zato, da bi delal družbo drugim, pri nas še niso navajali kot motiv. Izobraževanje je vedno povezano s stroški, bodisi, da plačuje učenec sam ali pa ustanova, kjer je zaposlen, in bi se težko odločil za nadaljnje učenje zaradi takih zunanjih trivialnih motivov. Ni pa novo, če starši navajajo, da se izobražujejo zato, da bi lažje pomagali pri šolanju svojim otrokom. V zadnjem času se starši seznanjajo zlasti z novo matematiko, vpisujejo pa se tudi v tečaje tujih jezikov in podobno.

Scheffield je sestavil serijo 60 razlogov. Vsak možen razlog lahko točkujemo od 1 do 5, glede na to, koliko je po njihovem mnenju vplival na njihovo nadaljnje učenje. Anketiral je 450 udeležencev raznih seminarjev dopolnilnega izobraževanja na 8 raznih univerzah. S pomočjo faktorjske analize je dobil naslednjih 5 faktorjev:⁴

1. iskanje znanja
2. potreba po socialnih stikih
3. doseganje raznih osebnih ciljev
4. potrebe širše družbene skupnosti in raznih družbenih skupin, družbeni motivi
5. splošna potreba po aktivnosti (brez tesnejše zveze z učnim programom)

Nekateri motivi za izobraževanje odraslih bodisi po dopisni poti ali pa v večernih šolah ali kakih drugih oblikah izobraževanja se daljavo se ponavljajo v vseh opravljenih raziskavah, pa tudi v različnih družbenih razmerah.

Glede na razmere v posamezni družbi ali ožjem socialnem okolju pa se pojavijo še diferencialni motivi. Tako je pri nas močan motiv odraslih, da se usposobijo za samoupravljanje in druge oblike družbene angažiranosti. Čim bolj obravnavamo motive na splošni ravni, tem manj razlik je med njimi. Nadaljnja podrobnejša analiza konkretnih razlogov za učenje pa pokaže večje razlike med različnimi študijami.

SPREMENJANJE MOTIVACIJE ZA

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH GLEDE NA SPOL IN STAROST

Motivacija za izobraževanje se zelo razlikuje med spoloma, odvisno od različnih funkcij in družbenih vlog, ki jih sprejemajo v življenju ženske ali pa moški. Pri moških so bolj izraziti motivi in želje po strokovni rasti, karieri, boljši zaposlitvi in podobnem. Žene pogosteje iščejo pri izobraževanju socialne stike in zadovoljujejo razne primanjkljaje na področju svojih psihosocialnih potreb. Izobražujejo pa se tudi za dom in družino, še posebno, če niso zaposlene. Pri zaposlenih se zanimanje za stroko hitro poveča; poskušajo si pridobiti vsaj neko osnovno kvalifikacijo. Nimajo pa več ambicij, da bi šolanje še nadaljevale tudi potem, ko so že dobile prvo diplomu. Če pa je moški pri izobraževanju uspešen, pogosto še kar naprej išče znanje in se še vrača v dopisne šole, večerne tečaje, izobraževalne centre in druge izobraževalne ustanove. Do sedaj želi določiti cilj.

Motivi stroke in zaposlitve so bolj izraziti pri mlajših moških in manj pri starejših, kjer niso več tako utilitaristični in pragmatični. Pri starejših se bolj izražajo razni drugi interesi, za katere dotlej niso imeli časa. Uče se geografije, več potujejo, posvečajo se umetnosti, literaturi, iščejo znanje za razne svoje konjičke. Spremenijo njihova družbena vloga in z njo tudi motivi.⁵

¹ Mladen Zvonarevič: Socialno-psihološke osnove obrazovno-odgojnog procesa, str. 305–306

² Ilja Mrmak: Specifične karakteristike samobrazovnog rada, str. 669

³ R. Boshier: Motivational orientations of adult education participants, str. 10

⁴ Ibidem, str. 6

⁵ Ibidem, str. 23

RADIO IN ŠOLA

Nenavadni pogovori

ALI ODRASLI DELAJO, KOT GOVORILJO

sinopsis: dipl. psih. Janez Svetina
avtor: Janko Svetina

9. junija 1975 ob 14.00 II. program
11. junija 1975 ob 9.05 I. program

lotno, v sebi še slišimo tisto, kar je že izvenlo, in tisto, kar bo še sledilo. Zato tudi otrokom glasbena dela večkrat posredujemo v različnih oblikah.

Slišali bodo nekaj najbolj znanih in med otroki najbolj priljubljenih narodnih pesmi, nekaj pesmi s plošč Pleši, pajček, pleši in nekaj pesmi, ki so bile objavljene v Cicibanu.

Vse te pesmi bodo vpletene v pravljico vsebino.

Za nasprotno utež doživljanju poslušanja glasbe bomo vključili v oddajo besedne, zvočne in opisne uganke. Ugibanje zahteva od otroka miselni napor, ki naj deluje kot sprostitelj po doživetem poslušanju in kot priprava na doživeto poslušanje. Poslušanje bomo poživili z reševanjem uganek. Po oddaji bomo v pogovoru ugotovili, katere pesmi smo že poznali, katerih ne in katera od neznanih pesmi nam je bila tako všeč, da bi se je naučili. Z otroki lahko oblikujemo čudežno mesto pesmi, v katerem bo toliko hišic, kolikor pesmi poznamo.

celo kaznovala. Tudi zvezke in knjige je imel vse umazane in zmečkane. Le Alenka mu je od časa do časa posodila svinčnik ali knjigo, vsi drugi sošolci so se norčevali iz njega. Nekega dne pa je Tonček zbolel in ga ni bilo v šolo. Obiskala ga je le Alenka. Naslednji dan je v razredu povedala, da živi Tonček v napol podrti bajti, da njegova mama ne skrbi ne za hišo ne za šest Tončkovih bratcev in sestic. Vse dni samo pohaja okrog, bere knjige in pije. Sošolci so se zamislili in sram jih je bilo. Takoj so sklenili, da bodo Tončku pomagali. Kako presenečen in vesel je bil Tonček, ko je spet prišel v šolo. Čakala ga je čista, čeprav ne povsem nova obleka, skoraj novi čevlji in bleščeče se nove knjige in zvezki.

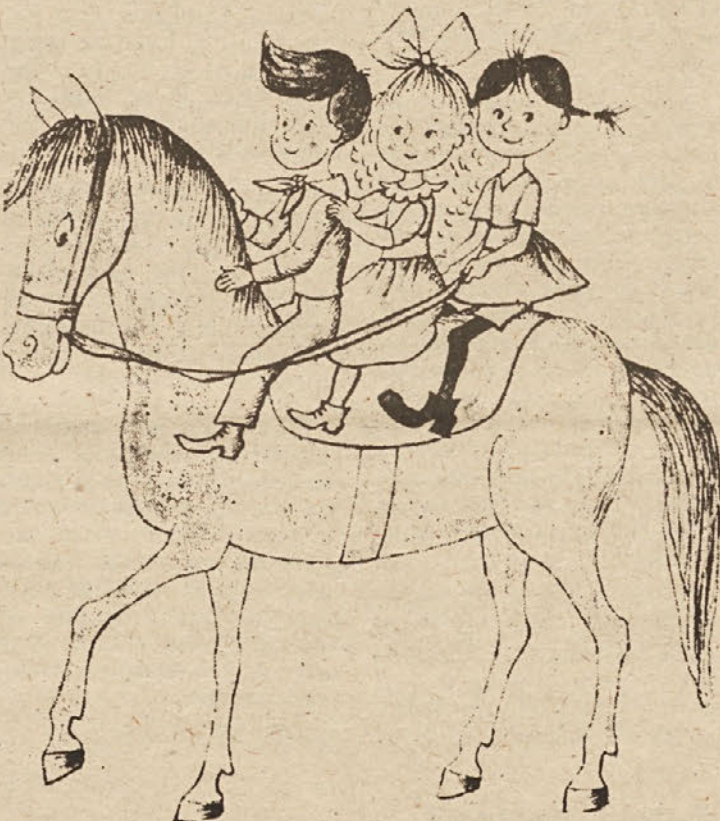
In od takrat so Tončku pri pranju in pri čiščenju obleke pomagale sošolke. Tudi na staro bajto, v kateri je Tonček živel, so se spravili njegovi sošolci in jo počistili ter pospravili, da jo je bilo veselo pogledati.

V ČUDEŽNI PRODAJALNI PESMIC

avtorica: Mira Voglar

20. junija 1975 ob 9.05 I. program
20. junija 1975 ob 14.00 II. program

Poslušanje glasbe je ena izmed pomembnih vsebin glasbene vzgoje. Otroci naj znajo prisluhniti vokalni in instrumentalni glasbi. Najlaže je poslušati tisto, kar že poznamo. Še odraslim je lažje doživeti lepoto znanega glasbenega dela kot neznanega. Znano glasbeno delo lahko doživimo bolj celostno.

ZA SREDNJE ŠOLE

SLOVENSKA MLADINSKA KNJIŽEVNOST, II. del

10. junija 1975 ob 14.00 — II. program

PRIPovedNA PROZA V BIH

17. junija 1975 ob 14.00 — II. program

TEORIJA IN PRAKSA SAMOUPRAVLJANJA

vsako sredo ob 9.40 I. program

vsak četrtek ob 14.00 II. program

SREDNJA STOPNJA

Fran Levstik: MARTIN

KRPAN

priredba

17. junija 1975 ob 9.05 I. program

18. junija 1975 ob 14.00 II. program

Radijska priredba Martina Krpana, ki smo jo uvrstili za konec šolskega leta, ne namerava učiti. Želimo le, da bi učenci ob poslušanju uživali in začutili lepoto jezika in interpretacije. Martina Krpana so zaigrali naši najboljši dramski igralci, med njimi je tudi že pokojni Stane Sever. Oddaja, ki je sicer uvrščena v spored srednje stopnje, je primerna za

poslušanje v vseh razredih osemletke, saj lahko učenci doživijo to naše klasično literarno besedilo na vsaki stopnji drugače.

KAJ NAM GLASBA PRIPovedUJE O ŽIVALIH

avtorica: Marjana Mrak

10. junija 1975 ob 9.05 I. program

11. junija 1975 ob 14.00 II. program

Spoznavanje glasbene govorice je dolgo in zamotano, zato začnimo tam, kjer otroku ne bo delalo posebnih težav.

Živalski svet je otroku zelo blizu. Že od nekdaj pa je privlačil tudi skladatelje. Otroci spozna živali po njihovih glasovih, ne da bi jih videli. Tako mu jih bomo predstavili tudi v naši oddaji.

Oddajo sestavljajo glasbeni primeri, ki kolikor mogoče ilustrativno pripovedujejo o živalih. Ob tem pa se bomo srečali tudi s skladatelji raznih dob od renesanse do moderne.

V oddajo smo uvrstili te odlomke:

J. Ph. Rameau: Kokoš; M. Musorgski: Slike z razstave (Ples piščančkov v jajčnih lupinah)

J. Ibert: Beli osliček; F. Couperin: Zaljubljeni slavček

F. Schubert: Čebelica; N. Rimski-Korsakov: Čmrljev let;

C. Saint-Seans: Labod; M. Musorgski: Slike z razstave (Bydlo)

O. Respighi: Ptički (kukavica)

VIŠJA STOPNJA

NA ESTANCIJI V PATAGONIJI

sinopsis: dr. Metod Vojvoda

12. junija 1975 ob 9.05 I. program

Oddaja naj osvetli organizacijo živinoreje v drugi največji pokrajini Argentine, v Patagoniji. Osvetljuje, ki pomeni glavno kmetijsko dejavnost, je zelo odvisna od naravnih možnosti in posebnih socialno-posestnih razmer.

Med dezinfekcijo ovac in striženjem je območje okoli estancijekega naselja pretirano popaseno, in to povzroča resne težave.

Estancije so povezane s cestami, ki vodijo do železniških postaj. Tja s tovornjaki dovažajo volno. Včasih so jo prevažali s konjsko vprego. Po železnici potuje volna do patagonjskih pristanišč. Od tam jo z ladjami vozijo do glavnih skladišč v Buenos Airesu.

George Gerschwin: PORGY IN BESS

avtorica: Narcisa Deskovič

19. junija 1975 ob 9.05 I. program

Predstavili vam bomo nekaj najbolj značilnih odlomkov tega drškega dela ter ob njih spregovorili o značilnostih Gerschwinove glasbe.

ARMADA SMO VSI

Nova študijska smer vseljudske obrambe na ljubljanski univerzi

V zadnjih tednih študijskega leta 1974/75 se v naši republiki uspešno pripravljamo na uvedbo nove študijske smeri na univerzi v Ljubljani. Tudi v drugih jugoslovanskih univerzitetnih središčih (Beograd, Zagreb, Sarajevo, Skopje, Priština) bodo ustanovili nove oddelke „vseljudske obrambe“. Načelni dogovor o tem so letošnjega februarja podpisali zastopniki vseh republik in pokrajin ter Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo. Temeljni namen te pobude je redno pripravljati prihodnje predavatelje predmeta obramba in zaščita v srednjih šolah. Že danes zelo primanjkuje učiteljev za ta predmet. To pomanjkanje pa bi se še bolj zaostrolo v prihodnjih letih zaradi širjenja in krepitve našega celotnega obrambnega sistema in vse manjšega dotoka upokojenih častnikov JLA v naše šolstvo. Tako bodo v Sloveniji prvič v njeni zgodovini redno poučevali vojaške zna-

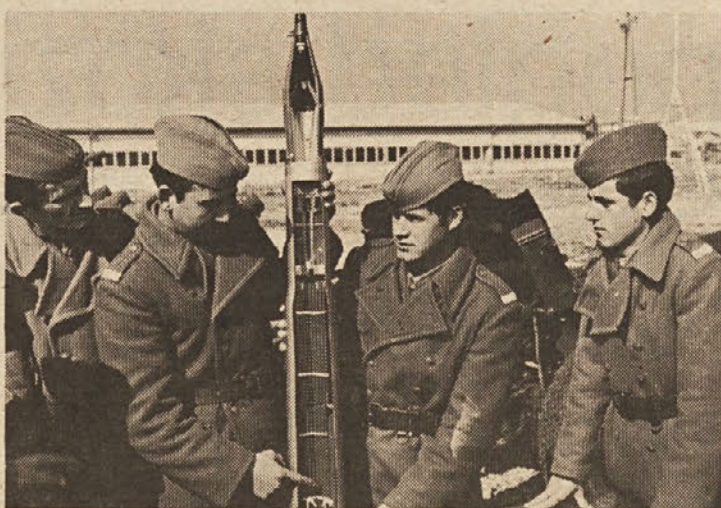
nosti in izvedenosti na univerzitetni ravni.

Izhajajoč iz ocenjenih potreb smo se v naši republiki odločili za tako imenovano dvopredmetno različico študija vseljudske obrambe. To pomeni, da bodo prihodnji diplomanti te smeri usposobljeni za poučevanje dveh predmetov: obramba in zaščita ter samoupravljanje s temelji marksizma. Ker gre pri slednjem za še večje pomanjkanje ustreznih učiteljskih kadrov, bo tak dvojni profil privlačen za več srednjih šol v SR Sloveniji. Poleg učiteljskega poklica se bodo lahko diplomanti tega oddelka zaposlili tudi v organih za ljudsko obrambo družbenopolitičnih skupnosti, večjih organizacij združenega dela, v teritorialni obrambi in tako naprej. Obstojajoče družbene potrebe v SR Sloveniji bodo zagotovile zanesljivo zaposlitev vsem tistim, ki bodo uspešno končali šolanje. Skupaj z univerzitetno

diplomo bodo le-ti dobili tudi čin rezervnega podporočnika JLA.

Šolanje na smeri vseljudske obramba bo v naši republiki

kovnega dela tudi drugod v Sloveniji, tovrstnega študija za sedaj še ne bo v našem drugem univerzitetnem središču v Mariboru. Študij na tem oddelku bo

(Foto: S. Krševan)

organizirana na fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani. Ker ni mogoče zagotoviti vojaško stro-

trajal 4 leta, vključno s štiri in pol mesečno prakso v enotah JLA. S tem bodo diplomanti opravili svojo splošno vojaško

obveznost. Tisti, ki bodo to želeli, se bodo lahko prijaviili za nadaljevanje vojaškega študija na ustreznih osrednjih vojaških šolah, ali pa bodo lahko stopili v aktivno službo v oboroženih silah SFRJ.

Prvi letnik nove smeri bo začel študij oktobra leta 1975, razpis pa bo izšel junija. Nanj se lahko prijavi državljan SFRJ med 18. in 22. letom starosti, ki so končali neko srednjo ali poklicno šolo. Za voljo vojaško izvedenskega dela študija morajo kandidati imeti splošno izobrazbo, ustrežati pa morajo tudi določenim telesnim psihičnim merilom. Prihodnji častniki naših oboroženih sil morajo imeti tudi ustrezne moralno-politične lastnosti.

Ker še vedno niso končane priprave in ker nekateri vidiki še niso določeni in dokončno sprejeti v zveznih, republiških, univerzitetnih in fakultetnih organih, lahko podamo za sedaj le okvirno informacijo o študijskem programu nove smeri. Njen prvi letnik bo skoraj povsem enak skupnemu prvemu letniku na FSFN. Vojaške snovi bo več v drugem, še posebno pa v tretjem letniku študija. V prvih treh letih bodo študentje obvladali naslednje vojaško družboslovne, vojaško teoretične in vojaško izvedenske predmete:

— teorija o vojni, doktrina in sistem SLO, priprave in vodenje SLO, pravni sistem SLO in temelji mednarodnega vojnega

prava, vojaška zgodovina, vojaško zemljepisje, sodobna konvencionalna bojna sredstva, nuklearna, kemična in biološka bojna sredstva, vojaška elektronika, vnetljiva in eksplozivna sredstva, civilna zaščita, zdravstvena zaščita v vojni, temelji kartografije in topografije, temeljna vojaška vzgoja, pehotna oborožitev in streljanje. Že omenjena praksa bo ob koncu študija, v osmem semestru, praviloma v enotah JLA na ozemlju SR Slovenije.

Poleg vojaške izobrazbe bodo diplomanti dobili tudi solidno družboslovno (sociološko, politološko) izobrazbo z naslednjimi predmeti: družbenopolitični sistem SFRJ in temelji samoupravljanja, politična ekonomija in ekonomski sistem SFRJ, obča sociologija, obča politologija, socialna in politična antropologija, novejša socialna in politična zgodovina sveta in SFRJ, zgodovina in filozofija marksizma, mednarodni odnosi, družbene službe in drugo. Prihodnji učitelji bodo poslušali tudi skupino pedagoško psiholoških predmetov, obvladali bodo en tuj jezik (izbrali si ga bodo sami), med šolanjem pa bodo imeli tudi telesno vzgojo.

Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo bo organizirala tudi izredno dopolnilno šolanje učiteljev predmeta obramba in zaščita. Dr. ANTON BEBLER, FSPN

Iz naših šol

Resnica, želje in možnosti

Zapis z osnovne šole Sodražica pri Ribnici

Šola ima 315 otrok — od tega je 56 % vozačev. Učiteljev je 16. Predel je pretežno kmečki. 20 % staršev se ukvarja samo s kmetijstvom. Mnogo jih je na delu v tujini, otroci pa so tukaj pri sorodnikih. Od 36 otrok, kolikor jih je lani bilo za vpis v prvi razred — jih je samo 17 živelo v tej vasi. Po odstotku zdomcev je Sodražica med prvimi.

Morda je prav to spodbudilo učitelje k izredni skrbi za otroke. Ne samo v šolskem času. Ravnateljica Zinka Benulič je navedla številne obšolske dejavnosti: krožke, športno društvo, dva pevski zbora (vodi Maja Henigman), folklorna skupina, gospodinjstva praksa za dekleta in za fante. Pouk se sicer konča nekaj po dvanajsti a življenje v šoli in okrog nje se še dolgo ne stiša.

Tisti dan je vadil predstavo lutkovni krožek. V njem sodeluje 50 učencev; in prav isti so tudi v dramskem krožku. Rudi Fajdiga iz 7. razreda je lepo odigral jezo uro v igrici „Jurček in ura“. Učence spretno in strokovno prefinjeno usmerja Marija Turkalj (vodi tudi dramski krožek). V drugi sobi so vadili šahisti — vseh šahistov je 45. Vodi jih Milan Bavdek — sam navdušen šahist. V sobi je vladala napeta tišina — pred vrati pa so sošolci čakali na izide. Zdaj merijo svoje moči med seboj — potem gredo na tekmovanja s sosednimi šolami in na občinsko.

Likovna sekcija pripravlja razstave na šolskih hodnikih; vselej tisto, kar je najbolj aktualno: varstvo okolja, prizori iz minule vojne (po pripovedovanju), dejavnosti v poklicih. Tako sproti usmerjajo mladino v poklice.

In šport? Zelo je priljubljen — več kot polovica učencev sodeluje v rokometu, orodni

telovadbi, malem nogometu in smučanju.

Njihova prizadevanja in uspehe zabeleži fotografski krožek (pod vodstvom Jožeta Košmrlja); zapisani so v šolskem glasilu „Odmevi iz naše doline“. V njem objavljajo svoje prispevke npr. tudi člani kemijsko-bjološkega krožka, ki ga vodi Štefka Jeras.

Šolski uspeh je visok: 97,8 %. Ob pregledu vseh teh podatkov ugotovimo, da je šola v Sodražici — kot mnoge naše šole — izredno delovna, prizadevna. Učitelji so poštenjavni; čeprav čisto nimajo najosnovnejšega — to je primernege stanovanja — in čeprav jih je premalo. Pogovarjajo pa se o celodnevni šoli, o možnostih in željah. Izvedli so anketo med starši; ti vidijo prednosti celodnevne šole — zelo zanimive pa so nekatere njihove ugotovitve:

— Otrok naj spozna tudi dobre in slabe strani kmečkega poklica, da bo znal pozneje ceniti ta poklic in ga opravljati. Zato naj živi popoldne doma in dela z odraslimi.

— Na kmetih je vprašanje denarja; nismo v mestu, kjer čaka otroke ulica; in nazadnje — otrok se mora ob pravem času naučiti kmetovati.

— Tak pouk je odličen za otroke, katerih starši so v službah, otroci pa brez varstva. Na podeželju so otroci dovolj telesno in duševno zaposleni, zato so navadno tudi uspešni kasneje v življenju. Ne manjka jim samostojnosti.

Na splošno menijo starši v Sodražici in okolici, da se učitelji trudijo tudi za dodatni pouk; z obšolskimi dejavnostmi razvijajo vse tisto, kar nosijo otroci dobrega v sebi. Ko bodo možnosti prostorske, predvsem pa kadrovske — se bodo pogovorili znova o celodnevni šoli.

N. MAURER

Deklica, ki mi ni povedala imena in še ne hodi v šolo, ima najraje staro mamo. (Foto: L. L.)

Pet kilometrov do srečnega smeha

Stal sem pred osnovno šolo na Suhorju nekega četrtekovega jutra, ko je sijalo sonce — na dvorišču pa so divjali otroci in vsa okna so bila odprta.

Trušč v tisti že zastareli šolski stavbi je bil podoben vrtincu vode in otroški smeh je kar naprej curljal v veseli tolmun.

Bela krajina, „zibelka partizanstva“ — radi rečemo in v resnici se nas dotakne pietetna spoštljivost in nekakšna radost, ko se srečamo s temi dobrimi ljudmi.

Podružnična šola na Suhorju bo poleg matične šole v Metliki med prvimi na tem območju začela jeseni s celodnevno šolo.

Vodja nižje štiriletnice na Suhorju Tončka Radkovič je med pogovorom povedala, da so bistveni problem kadri. Za normalni celodnevni pouk bi potrebovali še najmanj tri učitelje, „toda kje naj jih dobimo? Ne vidim izhoda!“ Zdaj poučujejo sedemindeset učencev v štirih razredih tri učiteljice. Otroci prihajajo tudi iz pet kilometrov oddaljenih žužemberških vasi peš, iz drugih pa se vozijo s kombijem in avtobusom. Otroci so pridni in redni. V šolo prihajajo radi in kljub težkim razmeram ni izostankov.

In še beseda o mladinskem tisku. Marija Knez in Mojca Grein sta dodali: „Mladinski tisk je predrag, poleg tega pa je tovrstnih publikacij toliko, da človek preprosto ne ve, za

katere bi se odločil. Posebno drag je Pionirski list. Čeprav je poln zanimivega branja, nimamo na šoli niti enega naročnika.“

Preden smo se razšli, so se vse tri tovarišice v imenu otrok in staršev prisrčno zahvalele podjetju Jugotekstil impek iz Ljubljane, ki ima patronat nad njihovo šolo.

„Samo temu podjetju se lahko zahvalimo, da imamo dovolj učil. Omogočili so nam osemindnevno šolo v naravi. Vsako leto ob novem letu pridejo z avtobusi in odpeljejo naše otroke v Ljubljano. Tam gledajo filme in lutkovne igrice, na koncu pa jih bogato obdari dedek Mraz. Poleg vsega tega pa so sofinancirali šolsko centralno kurjavo.“

Suhor pri Metliki, značilna belokranjska vas, kjer je bila že 26. novembra 1942 uničena močna sovražna postojanka, kraj, ki je v resnici živel z revolucijo, nima niti knjižnice. Po besedah učiteljic je kulturno življenje pod ravno.

Včasih smo imeli potujočo knjižnico — zdaj pa še te ni več. Otroški smeh pa ni zamrl. Vse več ga je bilo in gruča dečkov in deklic so se razgubile po vasi — šli so v akcijo „Moj kraj ne sme biti zane-marjen“. Lepili so risbe po hišah in drevesih — sonce pa je sijalo in Bele krajine se je dotikala pomlad.

LADISLAV LESAR

Nadica in referendum

Nadica je razburjena pritekla iz vrta. Nekaj časa je zadihana stala pri vratih, nato pa je stopila pred očeta.

„Je rekla tovrstica, da morate obkrožiti DA, zato ker če ne, ne bomo več hodili v vrtec. In vi boste krivi, da sestra od Mojce drugo leto ne bo hodila v vrtec. In tovrstica je rekla, da bom zaradi vas drugo leto trikrat na dan hodila v šolo. In boste tovrstici morali dati denar, da bo sestra od Mojce hodila v vrtec!“ je Nadica v očitajočem tonu vneto razlagala, da oče še do besede ni mogel. Končno se mu je posrečilo nekoliko zadržati njeno drdranje:

„Toda, Nadica, saj nismo rekli, da bomo glasovali proti!“

Nadica ga je osuplo pogledala, široko odprla oči in požrla slino. Kaj takega ni pričakovala. Bila je celo nekoliko razočarana.

„A, a, da ne? Ja, ampak tovrstica je rekla...“

„Ti je rekla, da bomo mi obkrožili NE?“

„Ja, to ni rekla, ampak je rekla, je rekla, je rekla, toliko stvari je rekla!“

Nadica je bila resnično razočarana. Da bi jo potolažil, ji je oče nekoliko razložil, kaj je referendum. Povedal ji je, da je drugo leto v vsakem primeru ne bo treba trikrat na dan hoditi v šolo, ker bo le triizmenski pouk. Potem ji je moral razložiti, kaj je triizmenski pouk in razlagi ni bilo ne konca ne kraja. Čez nekaj časa je utrujen umolknil, Nadica pa je grbavčala čelo in urejala misli. Toda še nekaj ji ni bilo jasno, zato je vprašala:

„Zakaj pa je na tistih listkih napisan NE, če je tovrstica rekla, da je treba obkrožiti DA?“

„Vsak lahko obkroži, kar želi,“ oče še vedno ni izgubil potrpljenja.

„Ampak če je tovrstica rekla!“

„Oh, Nadica, pojdi na dvorišče, dokler se sije sonce!“

MAJA VIDMAR, 7. c

OŠ Milojka Strukelj
Nova Gorica

V rubriki tv Rešeto smo ocenjevali Pisani svet in se pogovarjali z glavnima igralcema tv nadaljevanke Utonilo je sonce. To je spominjski posnetek članov literarnega krožka in mentorice Fanči Moljk in Aleksandrom Valičem in Zlatkom Dobričem.

Pisani svet na televiziji

Mladinska televizijska oddaja Pisani svet se je mladim že zelo priljubila, posebno zato, ker spoznavajo življenje in delo sovrstnikov po Sloveniji.

Praznično oddajo je mladinska redakcija zaupala literarno-novinarskemu krožku pod mentorstvom Fanči Moljk iz Dola pri Hrastniku. Priprave so potekale kar dva meseca. Tako je nastala pestra oddaja, ki je navdušila tudi starejše gledalce.

Posredovali so novice z vseh zasavskih šol, zastavljali vprašanja delavkam otroške konfektije Jutrjanka, se pogovarjali z intervju-ranko Ivano Šunta in glavnima igralcema televizijske nadaljevanke Utonilo je sonce, pokazali nekaj praktičnih izdelkov najmlajših tabornikov, analizirali anketo v Pisanem svetu in dramatizirali črtico P. Voranca Prvi maj.

Ker je oddaja zelo blizu mladim gledalcem, bo zastopala rti Ljubljana na festivalu mladinskih televizijskih oddaj v Bratislavi.

-i-

MISLI

DOBER ZGODOVINAR

Dobra zgodovinska dela so napisali ljudje, ki so sodelovali v vodstvu ali pa vsaj tisti, ki jim je bilo dano, da so vodili druge pomembne posle.

Michel de Montaigne

POGUM

Pogum ubija vrtoglavo nad prepadi.

Friedrich Nietzsche

RAZLAGA SMRTI

Smrt razlagam vedno iz življenja.

Michel de Montaigne

O SAMOTI

Samota je enemu beg bolnika, drugemu pa beg pred bolnikom.

Friedrich Nietzsche

Šolski aforizmi

Najboljši sinovi enega naroda običajno vzgajajo najboljše sinove drugega naroda.

Če bi uvedli stipendijski sklad za duševno zaostale, bi se vsak raje šolal na svoje stroške.

Šola je najbolj konvencionalna ustanova, ki mora vzgajati najnaprednejše jutrišnje.

Koliko mladine se osipa, polja pa so brez semen!

IVAN CIMERMAN

pogled skozi šolsko okno

»Klasična« učna ura

— Čakajte, saj ure še ni konec. Skušal jo bom izzvati... jih je tolžil Matjaž, ki je bil iz osnovne šole vaje vse drugačnega, modernega pouka v jezikovnem kabinetu.

Darja je končala. Profesorica je že hotela po svoji ustaljeni navadi pozvati Matjaža, naj povzamé vsebino pravkar prebranega besedila.

— Meni pa se zdi, da bi bilo bolj zanimivo, če bi se zdajle pomenili o polemikah, od katerih se kar šibi naš tisk. Da bi skušali zavzeti neko stališče o vsem tem navzkrižnem ognju, ki se razplamteva že v pravi literarni požar. Morali bi povedati svoje mnenje o tem, ali slovenska kulturna družba na primer priznava Jesiha in Salamuna za resnična pesnika... In še in še. Radi bi zvedeli za vaše

osebno mnenje, ker vemo, da imajo prav o tem naši kulturniki in teoretiki različna mnenja.

— To vprašanje je preveč delikatno za obravnavo v razredu. Šola ni kraj za literarne prepire. Sploh pa menim, da bo šele čas povedati svoje in edino objektivno mnenje... Tako se je izognila profesorica nastavljeni pasti.

— Saj se ne bi prepirali, samo pomenili bi se radi... so prostili učenci.

— Najbolje bo, če si poglavje iz knjige še enkrat preberemo in to bo za nas kar dovolj...

Ura, čeprav klasično nezanimiva, je končno minila. Glas zvonca je bil njeno edino blagovžvočje.

Profesorica je vstala mirno in samozadovoljno, kakor človek, ki si domišlja, da je več kot dobro opravil svoje delo. Posebno zadovoljna pa je bila, ker se ji je uresničila želja, da ji vso uro ni bilo treba vstati.

P. S.: Če se bo bralec, ki bo prebral ta zapis, zgrozeno vprašal, ali je takšna učna ura dandanes res še kje mogoča, mu moram povedati, da je. In najbrž ni tako zelo redka. Toda — mirno kri! Ob tako razgibanih učencih bo tudi čas opravil svoje: odplaval bo nezanimive, suhoparne ure, s tem pa tudi dolgčas iz naših šol.

JANEZ LAMPIC

Člani lutkarske skupine iz Sodražice so skupno s svojo mentorico Marijo Turkalj sodelovali na republiškem srečanju lutkarjev (letos aprila v Sevnici).

Ura slovenščine na neki srednji šoli sredi velikega mesta. Profesorica — učenci so jo imenovali „repa“, ker jim še nikoli ni povedala kaj več kot to, kar je v knjigi — je sedla za kateder. Zazelela si je, da se ji vseh 45 minut ne bi bilo treba dvigniti, in trdno sklenila, da bo to željo tudi uresničila.

Ko je vpisala učno temo v dnevnik, jo je napovedala s tako neangažiranim glasom, kot da bi brala: Vloga sodobne lirike v slovenskem pesništvu.

V razredu je vzvalovilo. Dijaki so dvignili glave in se spogledali. Tokrat se nekaj obeta... Po mnogih nepopisno dolgočasnih urah jim bo, kot kaže, enkrat vendarle privoščila zanimivo učno uro.

Začela je res tako, da je zbudila zanimanje.

— Dnevni in revijalni tisk se na široko polemično razpisujeta o kvaliteti in nekaliteti sodobnih lirikov, ki v slogovno izrazni zmedbi skušajo oblikovati obraz sebi in pesniškemu obdobju kot celoti...

Dijakom so se pocedile sline. Tedaj pa...

— Vse to nedvomno sproti zasledujete in ker vam je že znano, pogledajte, kaj pravi o tem naša knjiga. Odprite na stranč... ti Darja, ki imaš jasen glas, pa nam beri to poglavje!

Dijaki so se znova spogledali, ogoljufani in razočarani.

Darja je brala kakor zmeraj, poslušno izpopolnjujoč ukaz kot vojak komando podoficirja v neskončnem eksercicju. Nihče ni bral z njo, saj berejo lahko tudi doma na samem.

— Kako nas je opeharila! so razdraženo ugotavljali učenci.

— In mi smo bili tako lahkoverni, da smo pričakovali od te repe kakšno osebno mnenje!

kultura

VIII. Mala Groharjeva slikarska kolonija v Škofji Loki

Drevo prijateljstva

Odleteli so — kot jata golobov, ki jih je pozdravila ob njihovem prihodu v Škofjo Loko. Utihi je vesel živčav med starimi portali in freskami; ostala pa je svetloba srečanja in želja po ponovnem svidenju. In še nekaj: 310 izvirnih podob Škofje Loke, kot so jo doživeli in izrazili v risbi, temperi, akvarelu. Vsak izmed njih je zapustil še en živopisni list na drevesu prijateljstva, ki že sedem let raste, negovano od stoterih rok...

Svoj tisoč in drugi dan je Škofja Loka praznovala slovesno ogrnjena v plašč zastav. V svoje tisočletne gube je skrila šopke majskega cvetja, ko je dočakala mlade likovnike iz vse Jugoslavije in njihove mentorje. Srečali so se na VIII. Mali Groharjevi slikarski koloniji, ki je že postala tradicija. Letos je bila še posebno slovesna, saj je bila vključena v praznovanje 30-letnice osvoboditve z geslom „Jugoslovanskih pionirskih iger „Naša domovina pod svobodnim soncem“. Tema kolonije je bila: Likovna upodobitev Škofje Loke in njene okolice. Ta velika likovna manifestacija je letos doživela organizacijsko spremembo: razstava postaja bienalna, saj je organizacijo lanske kolonije prevzelo pobrateno mesto Smederevska Palanka. 23. maja, na dan, ko se je začela kolonija, so odprli razstavo likovnih del, ki so lani nastala v pobratenem mestu v Srbiji in se zbrali ob tabornem ognju, ki je bil pripravljen v pozdrav udeležencem. Prijeten izlet v čudovito Selsko dolino je bil lepo dopolnilo delu kolonije, ki je kljub muhastemu vremenu potekalo v izredno delovnem ozračju.

Venec prireditelj je sklenila parada mladosti 25. maja, kjer se je končno v soncu — zbrala vsa Škofja Loka. Zatem so odprli razstavo letošnjih likovnih del mladih likovnikov Jugoslavije, ki so komaj našla mesto v galeriji loškega gradu. Razstava bo odprta do 22. junija.

Vsa pohvala mladim umetnikom in njihovim prizadevnim mentorjem in ne nazadnje, odličnim organizatorjem ter gostoljubnim občanom, ki so tudi to pot priskrbeno sprejeli goste!

Ob odprtju razstave so podelili pismena priznanja vsem udeležencem kolonije, zadonela je pesem, gostitelji in gostje pa so podelili zahvale in priznanja. Prijateljski zamah v slovo in svidenje kratki pa je strmen v besedah pionirke iz Smederevske Palanke: „Zdi se nam, kot da smo s Škofjo Loko spoznali vso Slovenijo: lepo, gostoljubno, nepozabno...“

TEA DOMINKO

(Foto: M. Hure)

Razstava »Še pomnite, tovariši«

V slovenskem šolskem muzeju je odprta razstava pod naslovom „Še pomnite, tovariši“. To je prikaz delovanja mladih partizanskih šolah med NOB. Razstava je pripravljena v počastitev 30-letnice svobode. Naslov razstave je povzet po znani zbirki mladinskih spominov, ki je izšla kmalu po osvoboditvi. Zbirka je nastala s sodelovanjem več tisoč otrok. Po besedi za pisanje spisov otrok v času NOB, brez sodelovanja učiteljev, je dal Bogomil Gerlac že po kapitulaciji Italije, ko je hodil po solah kočerskega okrožja. Želel je, da bi otroci sami pisali spomine tako, kakor so se jim vtisnili v spomin. Gradivo te akcije je izšlo v zbirki pod naslovom „Mladi rod Kočevske proti okupatorju“ ob desetletnici kočevskega zbora leta 1953. Josip Ribičič pa je uredil znamenito zbirko (1948), ki je nastala s sodelovanjem otrok iz vse Slovenije. Na razstavi so spisi otrok, fotografije in risbe. Prikazujejo nam pogum in požrtvovalnost slovske mladine, ki je organizirano delovala, vključena v pionirsko in mladinsko organizacijo partizanskih šolah med

NOB. Partizansko šolstvo pa je bilo eno od oblik pestrega kulturnoprosvetnega delovanja OF. Prikazana je zavzetost mladine za obisk slovenske šole in želja po znanju.

Ob razstavi je izšel tudi katalog, kjer so poleg kratke zgodovine razvoja partizanske šole tudi prispevki mladih, ki so jih pisali v svoje pionirske in mladinske liste ter spisi učencev.

Eden od mnogih je tudi pripevek pionirjev iz Henine pri Jurklostru, napisan v Novem roku oktobra 1944, letnik I, številka 1. Citiram: „Takrat, ko so odšli slovenski učitelji in učiteljice, so prišli nemški učitelji in so nas učili divjati po vrtu, ker drugega niso znali. Rekli so nam, da bomo ostali divjaki in naj kar letamo, ker nas oni ne bodo učili. Rekli so, da bomo za hlapce že dobri. Naš gospodar in gospodar cele Štajerske pa bodo oni. Mi pa se nismo hoteli učiti nemško, ker smo Slovenci. Le naj oni sami govorijo nemško, mi bomo pa dalje govorili slovensko...“ Slovenske knjige so nam tudi vzeli iz šole, jih raztrgali in požgali, nam pa dali nemške.“

SLAVICA PAVLIČ

Partizanski kurir, G. F., 5. razred, Smedlnik

Skulpture življenju

D. TRŠAR — publikacija Državne založbe Slovenije

Pred nedavnim je izšla pri DZS čudovita publikacija — Drago Tršar, njegova monografija, obogatena s številnimi črno-belimi fotografijami in barvnimi diapozitivi njegovih del. Izčrpno uvodno besedo je prispeval Zoran Kržišnik.

Skulpture akademskega kiparja, ki je dobro znan doma in v svetu, so posejane po vsej naši domovini. To so pretežno velike plastike, posvečene tematiki naše revolucije. Lahko bi jih imenovali — živ spomin, zapisan v bronu, kamnu ali mavcu. Dekoracije, reliefi na zgradbah ali spomeniki imajo izvirno, enkratno govorico, povezuje pa jih skupna moč in enaka sugestivnost, ki pri gledalcu budi razmišljanje.

Akademski kipar je kraški rojak, doma iz Plavine pri Rakeku. Njegov rodni kraj s vsem bogastvom pravljicnih podzemskih jam je živo pričujoč v njegovih skulpturah. Ob njegovih delih se nam zazdi, kot da jih je ustvaril kras sam: kot bi jih vztrajno dolbla voda in jim spreminjala obris in podobo. V luknjičasti, porozni apnenec je vtisnila pečat nenehnega spreminjanja. V njem se lomi svetloba... Kipar pa je dodal v bronu še moč ideje in težo simbolike. Zato so njegove plastike najlepše v naravnem okolju, kjer se stapljajo z ritmom gibanja in rasti narave. Vanje je umetnik vgradil še voljo in moč množice. Včasih se nam zazdi, da te plastike niso stabilne, kot bi se umetnik igral skrivalnico z vsemi zakoni ravnotežja. Kljub temu trdno gospodarijo v prostoru: bron se v viharju nagne, postane drevo ali ptica, ki plane v nebo, ali polip, ki se razteza po zemlji. Kipar-ekspresionist ukroti energijo in jo oblikuje v človeka, množico, puško, zid pušk... V svojih delih poudari vodilno misel, ki jo zlahka najdemo, bodisi v vodoravnem ali navpičnem središču zbiranja gmote. Zavzeto „izklesane“ zapleteno življenje današnjega človeka v vsej nestabilnosti in ogroženosti obstajajočih vrednot.

Sirina in veličina naše revolucije pa sta zajeti v njegovem spomeniku revolucije, odkritem letos ob dnevu zmage. Prav ta je najboljši kiparjev tolmač: trdno stoji in kljubuje času kot kras...

TEA DOMINKO

Gostovanje v mladinskem gledališču

Žburkovi otroci

Gostovanja so prazniki, če ne to pa vsaj dogodki, ki zbujajo pozornost. Posebno pričakovanje je tokrat zbudilo vabilo, da gostuje v ljubljanskem mladinskem gledališču odlično zagrebsko gledališče mladih (Zagrebačko kazalište mladih).

In upamo si trditi, da nikomur — niti mladim niti odraslim gledalcem, ki so 28. maja popoldne napolnili dvorano, ni bilo žal dveh ur, ki jih je preživel z Žburkovimi otroki (avtorja Reinerja Hachfelda) v režiji znanega zagrebskega režiserja Dina Radojevića.

Kaj je „žburko“, ki ga otroka (1v in 5lv) ubogata bolj kot strica in teto, pri katerih sta na počitnicah, žburko, ki ima v otrokovih očeh ugled, kakršnega si odrasli tako težko izbojujejo. Žburko je žburko... odgovarjata in prepevata 1v in 5lv ter skrivnostno varujeta pred dotiki rok nepoklicanih (spej odraslih) navadno nočno omarico. Odrasli, ujeti v svoj urejeni svet, postajajo smešni, saj dopustijo, da jim otroka z žburkom naženeta strah v kosti. Strah? Seveda, kajti odrasli so vajeni strahu... Boje se drug drugega: teta strica, stric policaja, policaj mestnega načelnika... Odrasli si ne znajo olepšati življenja s preprostimi rečmi, celo otrokom ga grenijo: ne dovolijo jim, da bi se igrali na njihovih vrtovih, silijo jih jesti, čeprav niso lačni, in spati takrat, ko še niso zaspani. Odrasli in otroci se ne razumejo. Vzrok je na dlani: odrasli ljudje niso svobodni, ujeti so v pravila svojega življenja, suhoparnega in brez lepote. Otroci pa si z domišljijo lepšajo življenje. Navadna omarica je njihov žburko in ko jo odrasli razkosajo, postane žburko dimna cev. Žburka ni mogoče ugonobiti, tako kot ni mogoče ugonobiti otrokove sposobnosti, da s svojo bujno domišljijo olepšuje banalno vsakdanjost.

Številni opomini, povedani z odra — tokrat odraslim — silijo k razmišljanju: Kolikokrat smo se pregrešili in postavili oviro na pot otrokove domišljije, kolikokrat smo omalovažujoče zamahnili z roko ob otrokovi sveži domislici? To je kritika odraslih, izpovedana in uprizorjena tako skupno, da smo se ob njej zabavali (in učili) odrasli in otroci. K temu so seveda pripomogle: imenitna uprizoritev, dinamična izvedba, temperamentni igralci, domiselna režija in izvirna scena.

MARJANA KUNEJ

AKTUALNO O DANAŠNJI UMETNOSTI

Ponaredek

Občudovalce umetnosti zanimajo številni podatki o umetnikovi osebnosti, njegovem delu in življenju. To je še posebno zanimivo za tistega, ki je s svojo umetnostjo prinesel novo svežino, postavil na glavo dotedanja merila in vrednote, zbudil zanimanje širokega kroga gledalcev in dosegel priznanje ali pa povzročil polemiko.

Govorimo torej lahko o pozitivnem učinku umetnostne ustvarjalnosti, o človeku — umetniku, ki je znal soljudi pritegniti k tesnejšemu kulturnoumetniškemu sodelovanju.

Precej drugačno pa postane razpoloženje ljudi tedaj, ko nekdo upravičeno očita uglednemu mojstru neposreden plagiat. Nenadoma jih začne zanimati samo to, kdaj bodo lahko soočili obe podobi, oba kipa. Vznemirjeni ugibajo: Kako je mogel kaj takega storiti in koliko milijonov je stala ta laž. To ni umetnik. Je tat, saj je večdesetletno avtorjevo delo prenesel v drug narodni kulturni prostor. In ob vsem tem se izdaja za izvirnega!

Ko pa večina vidi izvirne primere, dokumentirane z mnogo starejšimi letnicami njihovega nastanka, se obrne vse proti temu „velikemu“ ustvarjalcu. Če se ne zgodi tako, pa bi se zagotovo moralo. Graditi na neumnosti drugih — to so priporočali že trgovcem pred 2000 leti z geslom: Vultus vult decipi, ergo... (Narod hoče biti goljufan, zato...) Današnja komunikacijska sredstva še omogočajo sočasno sprejem tujka in celo predčasen sprejem podatkov o delu in ustvarjalcu nove zamisli.

Ne bomo prezahtevni! Ne moremo zahtevati povsem nove stvritve, izvirne za vsako ceno. Potrebna je različnost in tako umetniško ustvarjanje, da v umetnini človek najde govorico oblik in odkriva globino vsebin, ki jih morda na prvi pogled ni opazil. Teh pa tudi v ponaredku ni. Izvirnost nas nikdar ne razočara, nepristni umetnini pa lahko ugovarjamo v vseh fazah njenega nastanka in nedoločenosti nejih kvalitete.

Ljudje modrujejo: To je povzeto. Glej no, kakšna drznost! Tega si jaz ne bi upal. Ali se je vredno za nekaj plagiatorov dajati v zobe? Saj vendarle nisi umetnik, če črpaš samo od drugih. To je posredništvo. Včasih so mojstrovi pomočniki delali take „umetnine“ — ponaredke, ki jih ni nihče upošteval. Danes je drugače. V nekaj urah lahko prineses z vseh vetrov novo informacijo. Na izvirnost bi morali bolj paziti: In kako si pomagamo?

Čas je najpreprostejše merilo. Če je nekó delo nastalo pred osumljenim ponaredkom, je to prepričljiv dokaz nepristnosti. Tako kot v znanosti je tudi v umetnosti pomembna avtoriteta.

Filozof Nietzsche postavlja tri faze na poti k izvirnosti. Prvič: posnemanje avtoritete; drugič: oddaljevanje od avtoritete, (pasivna svoboda) in tretjič: približevanje lastni ustvarjalnosti (aktivna svoboda). V našem primeru lahko ugotovimo, da ponarejevalec ne more biti aktivno ustvarjal in zato tudi ne pristen. Ljudje, ki so naselili, kmalu uvrstijo take „umetnike“ med ponarejevalce.

Zakaj tako strogo?

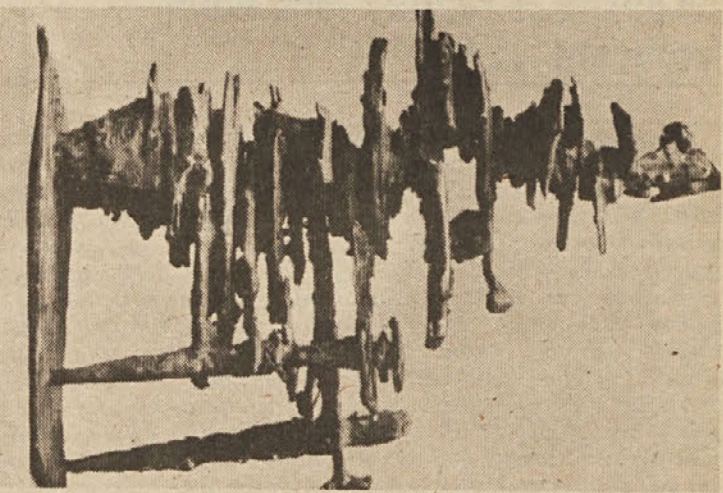
Ljudska prizadevanja so usmerjena k vrednejšemu življenju. V tem pa je imela umetnost pomembno vlogo; zato so prav zanjo veljala zahtevna merila.

Poleg omenjenih imamo še veliko drugih meril umetniške vrednosti. Še skromni poznavalci očitajo slabemu delu, da ni doživeto, in podobno. Nekaj jih moti.

V 20. stoletju posnemanje ni več dopustno. Ker pa so možnosti idealne, je takih pojavov še vedno veliko. Časi so se spremenili. Nekdaj je zadoščalo že mojstrstvo, sedaj pa zahtevajo ljudje umetnost. Te pa ni mogoče dobiti s posnemanjem, pa tudi samo šola je ne more zagotoviti. Današnja umetnost je najbolj odvisna od človekove sposobnosti izražanja, obvladavanja izraznih sredstev, od dojemanja tega, kar se dogaja v človeku, v svetu in družbi. Zgodovina je začrtala pota vsem dejavnostim. Zahtevna merila so pomagala oblikovati resnične umetnine. Nekdanjim umetnikom pripisujemo veličino prav zato, ker so njihovi ustvarjalci dosledno upoštevali merila in zato dosegli višje vrednote. Upravičeno jih priznavamo.

Plagiatorstvo odpušča le začetnikom, ki jim je zgledovanje morda tudi trdnejše vodilo ob prvih korakih.

IGOR PLEŠKO

Osnutek za bron, 1958, Michel Guino (mnogokrat izrabljena zasnova)

IZBERITE MED NOVIMI KNJIGAMI

K. E. Graebner

Narava – neznana znanka

„Narava – neznana znanka“ je eno tistih poljudnoznansvenih del, ki jih lahko starejši (vsebinsko zahtevni) bralec sprejme kot lepo slikanico, bralcu, staremu od osem do petnajst let (ali tudi nekaj več) pa lahko pomenijo mnogo več; K. E. Graebner je s preprosto poljudnostjo in dojemljivostjo ustvaril knjigo, ki ponuja bogato slikovno gradivo in preprosto besedilo iz živalskega in rastlinskega sveta. Avtorju ne gre za nikakršno sistematizacijo biologije v običajnem smislu, ampak je z „Naravo“ želel približati elementarne pojave v živi naravi, spregovoriti o soodnosnem navezovanju bioloških kolonij oziroma širše narave, nizanje spoznanj pa naj vodi bralca do globljih umevanj naravoslovnih zakonitosti. Vprašanje pa je, ali je mogoče na tako poljudni stopnji, kjer avtor ne želi postreči s „šolsko sistematičnostjo“ in učnostjo, res doseči razumljivo in prepričljivo razlago brez poprejšnjega znanja. Treba je ugotoviti, da je K. E. Graebner poveli kos svoji nalogi in da se mu pozna izkušnja v podajanju poljudnoznansvenih vsebin iz živalskega in rastlinskega sveta. Morebiti bi lahko rekli, da je hoteno uporabil tudi atraktivnost v izbiri, vendar je treba priznati: ali ni prav mladi rod posebno hvaležen za take poslastice in posebnosti iz sveta žive narave? Če so vmes primeri biološke „eksoitike“, pa ne bi mogli reči, da je jedro ali večji del „Narave“ tak. Nasprotno: avtor pričanja z nastankom življenja v morju, poda zelo poljudno razlago o zgradbi rastline, živali in celice kot osnovi vsega živega. Razširi prikazovanje raznovrstnega sveta v morju, koralščih, močvirjih in barjih, da bi ponazoril zatem bujno vegetacijo ter povezanost živalskega in rastlinskega sveta v tropskih pragozdovih. Tudi v najstarih razmerah puščavskega življenja poteka drama biološkega procesa, tudi v mrzlih predelih polarnih predelov obstaja živa narava. Štirje letni časi so pri Graebnerju malone malo „biološka simfonija“ narave. Biološka okolja gozdov, tekočih voda, gora, morske obale skrivajo različne podobe življenja. Avtorju pa ni vedno do tega, da bi v poljudnem besedilu zgolj zanimivo razlagal. Včasih zna biti tudi trpek, svareč, kajti človek podira ravnovesje v naravi. Prav ta prvina je prepotrebna za spoznanje in osveščanje mlademu rodu, ki bo jutri moral ravnati z naravo tako, da ne bo usodno za človeštvo. Na jutri je na pragu ogroženosti narave in človeka. Tu in tam naletimo na besede ali pojave, ki bi terjali širšo razlago. Kljub temu je besedilo preprosto, prijetno razumljivo. Knjiga bo dobrodošla zlasti učencem osemletke in začetnih razredov tistih šol, v katerih nikoli ne slišijo o biologiji. Slikovno „Naravo“ je zelo bogato, barvno polno in prevladujoč nad besedilom. Nekatere dele bi lahko uporabili kot pomožno gradivo. Slovenska izdaja je prirejena po nemškem izvirniku, priredila in prevedla (tekoče in živo) sta jo dr. Anton Polenec in Marko Aljančič. „Narava“ je knjiga, ki želi zbuditi ljubezen do narave, razumevanje za življenjske procese – predvsem med mladino.

Karel Leskovec

Trnulje

V „Matjaževi knjižnici“ so izšle TRNULJE. Vsebinske pravzaprav avtorjeva mladost, povedana tako živo in prepričljivo, da smo si nenadoma z njim in njegovimi doživljaji čisto domači.

Danes velja nekako nenapisano pravilo, da moramo napraviti otrokom življenje čim bolj lahkotno, vedro. Iz tega sledi, naj bi bile tudi knjige zanje takšne. Karel Leskovec tega pravila ne upošteva. Ljubi resnico in jo doživeto izpoveduje. Njegove zgodbe so trpke kot trnulje. In vendar v njih neopazno prikazuje rast odgovornosti, tovarštva, delavnosti v mladih ljudeh. To so pomembne lastnosti. Tudi za naš čas.

Žalostna kraljična

in druge prekmurske pravljice

Pravljicam ni mogoče postaviti ostrih krajevnih meja – zato tudi v teh prekmurskih najdemo prenekateri motiv, ki nam je že znan. Vendar je „zasukan“ po svoje, prilagojen pokrajini, ljudem in razmeram, v katerih so Prekmurci napletli okrog njega svojo zgodbo.

Zbiralec Pavle Rožnik je sočasno tudi soustvarjalec, saj je za nekatere od objavljenih pravljic našel samo posamezne odlomke. Sam jih je povezal in dopolnil v bralne in ljubke celote. Poleg lepote, bistrosti in poguma odigrata v teh pravljicah veliko vlogo tudi dobrota in pridnost. Knjigo poživljajo zanimive ilustracije. N. M.

Sandi Sitar

»Kakšna je razlika med enim vrabcem ...«

Eksperimentalno noviteto Sandija Sitarja „Kakšna je razlika med enim vrabcem? Nobena! Obe nogici ima enako tenki, Zlasti levo!“ bi težko imenovali roman, povest, dramo ali poetično igro; torej s klasičnimi nalepkami poetike si v tem primeru ne bi pomagali; leposlovna noviteta vsebuje vsakega nekaj. V na videz dramsko situacijo postavljeno „dogajanje“ meri bolj na neka stanja, notranje spremembe, kot na akcijsko fabuliranje. Pisatelj namen je, da s svojimi ugotovitvami in izkušnjami prikaže izsek življenjskih situacij tako, da celotna spoznanja izvenijo kot odtujenost, obsodba in zlom sentimentalnega humanizma. „Homo ludens“ prevladuje v celotnem besedilu in to poudarjeno, neobvezno. To delo je prav gotovo Sitarjevo najizvirnejše besedilo, ki se v formalnem pogledu bistveno loči od vseh drugih približno takih leposlovnih del. Za opremo knjige je poskrbel France Maček, knjigo pa je natisnila Lipa.

Cankarjev Hlapec Jernej

v zbirki Monumenta litterarum slovenicarum

Faksimilirani ponatisi, zveste podobe izvirnikov, imajo vedno poseben čar. V roko jih jemljemo s posebnim spoštovanjem, saj nam približajo ustvarjalca v njegovem delu in tako dopolnijo njegovo podobo. Kot dragocenost jih kupujejo ljubitelji knjig, ne dvomen pa je tudi njihov praktični pomen: nujni so pri študijskem delu (varujejo prave izvirnike) in dobrodošli učiteljem pri pouku. Razlaga ob dokumentu (čeprav preslikanem) ne bo več suhoparno dopovedovanje dejstev, ampak bo zbudila željo po raziskovanju.

Taki izvirniki izhajajo že nekaj časa v zbirki Monumenta litterarum slovenicarum, ki jih izdaja založba Mladinska knjiga. Spomenikom našega pismenstva – dvema rokopisoma Prešerna, Trubarjevega Katekizmu, Bohoričevi slovnici, Dalmatinovi Bibliji in drugim se je pridružil zdaj v počastitev 30. obletnice osvoboditve še faksimile Cankarjevega Hlapca Jerneja. Kopija je povsem zvesta izvirniku, ki ga hrani narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Cankarjev rokopis je posebnost. Zgledno čist in z zelo malo popravki zbujajo občudovanje. Občudovanje zato, ker je edini zapis idejno in miselno tako dognane stvaritve. Bogomil Gerlanc, urednik te izdaje, je med opombami zapisal, da je med ohranjenimi Cankarjevimi rokopisi rokopis Hlapca Jerneja eden najlepših... In dalje: ...ob zelo redkih pisčevih črtah v našem rokopisu naj pripomnimo, da so te nastajale očitno sproti, zaradi boljšega izraza in zvena besede ali zaradi natančnejše oblikovane misli v stavku. In tako nam ta rokopis potrjuje tudi pristnost pisateljeve izjave: „Tvarino torej pripravim že prej, vsa poglavja so natanko pred menoj. Hlapce sem pisal tako, da sem obraze videl in glasove razločeval.“

Faksimile je tako zelo natančen, da so v njem vidni celo medli zapisi, ki jih je pisatelj vpisal s svinčnikom. Rokopis je natančno opisal Bogomil Gerlanc, ki je v opombah prikazal tudi dodatne vpise in podatke o nastajanju rokopisa in njegovem prvem ponatisu.

Spremná beseda je delo dr. Antona Slodnjaka, ki je natančno analiziral lik tega tragičnega junaka in novelo predstavil kot literarno umetnino.

Na tiskovni konferenci, ki jo je priredila založba ob izidu tega faksimila, je dr. Slodnjak dejal, „naj bi ljudje vzeli vse to kot iskreno hotenje, povedati nekaj besed, ki bodo zanimive za tistega, ki Cankarja ljubi in spoštuje in ga približati tistim, ki jim doslej ni bil tako pri srcu.“

MARJANA KUNEJ

Matej Bor

Pesmi (Zbrano delo II.)

Pred nami je nov izbor pesmi Mateja Bora. Nešteto krat smo njegove pesmi prebirali, mnoge znamo morda že na pamet. Toda – ko se nam v tem novem izboru pokaže pesnik od svojih začetkov leta 1940 pa do cikla „Atomski vek“ – je pred nami vendarle ves nov. Tako različen v svojih vsebinah in oblikah pesmi – in vendar enovit. Tako pogumen, da zmore po silnih uporniških pesmih, ki so med narodnoosvobodilnim bojem postale last in potreba vsega našega naroda, stopiti v intimen svet človeške sreče in samote ter zapisati: „Kako je človek neobgleno sam / na najusodnejših križpotih dni.“ ... Iz tega osebnega sveta se z vso močjo svojega doživljanja spet vključuje v dogodke, ki so tako čudovito živi in minljivi. Komaj opazimo, kako slednjega od nas in ves svet vključuje v svoje pesmi. In z nami vred in prek nas vidi podobo prihodnosti, kakršni gremo naproti, oboroženi z znanjem, s spoznanji in – strahom.

Knjiga je sestavljena iz ciklov: Iz prvih let, Novembrska noč 1941, Na partizanski straži, Previharimo viharje, Matere, Ljubezen v viharju, Hoste, Balade, Venec, Po težki noči, Bršljan nad jezero, Med tamariskami, Sled naših senc, Atomski vek. Dodane so še zbadljive pesmi, epigrame, zbrane v ciklih: Nasveti za muzo, Sračje sodišče, Pesmi za Manjo.

V vsaki knjižici bo knjiga dragocena; in prepotrebna za na pot mlademu rodu.

N. MAURER

Partizansko gospodarstvo na Primorskem

Založba Lipa je presenetila z zajetno razpravo dr. Frana Juriševiča „Partizansko gospodarstvo na Primorskem“, ki je izšla kot druga knjiga zbirke Knjižnica OF. Čeprav je doslej izšlo precej knjig iz NOB, pa je bilo razmeroma malo napisanega o partizanskem gospodarstvu oziroma o povezovanju zaledja z borci in celotno NOB. Dr. Fran Juriševič pa je v svoji knjigi podal zgled, kako je mogoče to morda zahtevnejše in bolj zapleteno vprašanje celostno obdelati. Čas je marsikaj zabrisal, toda po avtorjevem prizadevanju je gradivo v „Partizanskem gospodarstvu na Primorskem“ vestno in pregledno zaokroženo. Avtor je tudi širše prikazal temeljni problem te knjige, akcijsko ozadje. Knjiga dr. Frana Juriševiča je predvsem gospodarskega značaja, je pa tudi preprosto in razumljivo napisan dokument, ki ga je treba uvrstiti hkrati z dr. Mikuževim „Slovenskim partizanskim gospodarstvom“ med temeljne tovrstne knjige. Knjigo je opremil Janez Mikuž.

Nove strokovne knjige

1. Milica Bergant: Teme iz pedagoške sociologije. Prevod. Zagreb 1974. Pedagoško-književni zbor, Trg maršala Tita 4.
2. Walter Neunzig – Peter Sorger: Učimo se matematike. IV. Priročnik za učitelje. Ljubljana 1974. Zavod za šolstvo SR Slovenije, Poljanska 28.
3. Mirko Bogičević: Tehnologija savremene nastave. Beograd 1974. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Obiličev venac 5/I.
4. Slavko Biondić: Magnetofon u osnovnoj školi. Zagreb 1974. Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske, Jože Vlahovića 6.

Tetralogija M. L. Fischer

Senta

Tetralogija Marie Louise Fischer o Weigantovih ima v slovenskem prevodu naslov po glavni osebi „Senta“. Obsežno in izrazno pripovedno delo zajema čas od silvestra 1899 pa do 1950. Zelo časovne perspektive lahko ugotovimo, da gre za prikazovanje družine v več generacijah. V tovrstnem leposlovju prav gotovo prednjači J. Galsworthy s Sago o Forsythih ali Th. Mann z Buddenbrockovi, kjer gre za realistično prikazano družinsko kroniko kritiko družbenih razmer. Tema pisateljema je sledilo še več književnikov, toda le za malokatero lahko rečemo, da so njihova del umetniško izjemna. Povečini ne dosežejo tiste polnosti, kritične in estetske vrednosti, ki je potrebna za umetnino trajnejše veljave. Tetralogijo Marie Louise Fischer „Senta“ lahko uvrstimo v kategorijo zabavnega romana. V vseh štirih delih – Mladi gospod Just Deklišto, Zakon, Rodbina – gre za spretno fabuliranje, za izdelek slog v kategoriji tovrstne literature, za zanimive situacije, ki lahko povezane z znanimi zgodovinskimi dogajanjem. Kot zabaven roman bo med ljubitelji tovrstne literature našel hvaležne bralce. Nenavadno pa je, da so slovenski prevodi „Sente“ prevajali kar štiri prevajalci, prvi dve knjigi Boris Verbič, tretjo Jože Hočvar in Iv. Rigler, četrto pa Bogomil Fatur. To pa celoti – četudi gre za zabaven roman – ne more biti v prid. Za knjižno opremo, usklajeno s pisanjem, je poskrbel Bronislav Fajon.

Šlo je šlo medvedovo

176. zvezek knjižnice Čebelica prinaša nekaj ljudskih pesmi mladino, nekaj od teh pa jih je za starost, ki ji je namenjena knjižnica Čebelica, vendarle prezahtevnih. Zlahka bi našli tudi lažje primernejše pesmi. Poglavitna odlika tega zvezka pa so barvne ilustracije Marije Vogelnikove. Ilustratorica se je precej podredila otroški predstavi. Njena ilustracija tako v risbi kot v barvah, je tem primeru neprimerno bolj zgovorna kot besedilo. Prav gotovo pa je pomembno, da je knjižica poceni.

Janez Mrdavšič

Utrujeno otroštvo

183. zvezek knjižnice Sinjega galeba prinaša pripovedni pravec Janeza Mrdavšiča Utrujeno otroštvo. Prvenec Janeza Mrdavšiča je pristna, mozaično stkana podoba otroštva. Prav gotovo je marsikaj avtobiografsko obarvano, taka izkustvena poteza pa le v prid pripovedi. Mrdavšičeva pripoved je enakomerno umena, s smislom za besedo, dogajanje in ozračje pripovedi. Vsebinsko je pristna v etični prvini, ki izhaja iz realnosti in ne učuje; torej organsko celostna mladinska pripoved. Knjigo ilustriral Tadej Rozon.

Šopek mladinskih radijskih iger

Marjan Marinc sodi med naše najuspešnejše pisce mladinskih radijskih iger. Suvereno obvlada zakonitosti dramskega oblikovanja in uporablja radiofonske možnosti, ki jih daje radio, množični kulturni medij. Napisal je več mladinskih radijskih iger, znanih ne samo v Sloveniji, marveč tudi v Jugoslaviji in celo zunaj nje. Štirinajst njegovih mladinskih radijskih iger je zdaj v knjižni izdaji izdala založba Partizanska knjiga pod skupnim naslovom SREBRNI KONJ IN TRINAJST DRUGIH. Zbirka teh mladinskih radijskih iger bo zelo dobrodošla šolam, posebno pa njihovim učencem in drugim krožkom, saj bodo njihovi člani lahko našli marsikateri odlomek iz teh iger in ga predstavili svojim vrstnikom ter odraslim ob raznih šolskih praznikih. Knjiga stane 75 dinarjev. V. T. ARHAR

Trilogija iz življenja šolarjev

Z novo mladinsko knjigo KO ZORIJO JAGODE je priljubljena slovenska pisateljica Branka Jurca uspešno končala knjižno trilogijo iz življenja mladine višjih razredov osnovnih šol; del te trilogije sta namreč tudi knjigi UHAČ IN NJEVOVA DRUŠČINA in VOHLJAČI IN PREPOVEDANE SKRIVNOSTI. Glavna junakinja pisateljice najnovejše mladinske knjige je pubertetnica Jagoda, ob koncu 8. razreda osnovne šole doživi prvo ljubezen, se dokleneje zave nakaterih perečih problemov, ki tarejo ljudi in družbo njenem času, ter se odloči za svoj prihodnji poklic. Knjigo KO ZORIJO JAGODE priporočamo zlasti dekletom, saj je prijetna branje, problemsko angažirana, pa tudi vzgojna. Izdala jo je založba Mladinska knjiga. Ilustriral jo je Jože Ciuha, Stanka Godnič pa napisala spremno besedo. Cena knjige: 82 dinarjev. V. T. ARHAR

Z Darwinom okoli sveta

Eden največjih biologov vseh časov Anglež Charles Darwin (1809-1882) je zbral na svojem petletnem potovanju okoli sveta ladji „Beagle“ ogromno znanstvenega gradiva. To njegovo potovanje, izredno bogato številnih vtisov, je zdaj prikazano v knjigi dr. Antona Polenca Z DARWINOM OKOLI SVETA, ki je bogato opremljena s številnimi črno – belimi in barvnimi ilustracijami, obenem pa je tudi najkrajši in najbolj pregleden prikaz življenjskega dela in nauka velikega revolucionarnega raziskovalca narave. Knjigo priporočamo zlasti mladim naravoslovcem; izšla je pri založbi Mladinska knjiga. Glede na bogastvo vsebine in malone razkosne slikovne opreme je cena knjižice tako rekoč simbolična: 19 dinarjev. V. T. ARHAR

dzs

ZBIRKA „KONJIČEK“:

AKVARIJ
TERARIJ
KRIMINALISTIKA
NOVINARSTVO

Knjige iz zbirke „Konjiček“ so namenjene zlasti učencem višjih razredov osemletke, hkrati pa bodo pritegnile slehernega mladega bralca; knjige, ki so ilustrirane z barvnimi fotografijami in risbami, prikupno in poučno predstavljajo najrazličnejša področja človekovih dejavnosti in ustvarjanja.

Cena posamezne knjige je 50 din (komplet vseh štirih 200 din).

Jeseni bodo izšle še tele knjige iz zbirke „Konjiček“:

FOTOGRAFIRANJE
MIKROSKOPIRANJE
GRAMOFONI IN MAGNETOVONI
VESOLJSKI POLETI

Knjige so na voljo v vseh knjigarnah, izpolnjeno naročilnico pa pošljite na naslov

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Mestni trg 26, Ljubljana

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam:

— komplet 4 knjig iz zbirke „Konjiček“ (200 din)

Znesek 200 din bom poravnal:

takoj ali v 2 mesečnih obrokih po 100 din

Knjige mi pošljite na naslov:

Kraj in datum:

Podpis naročnika:

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

Izredni študij na pedagoški akademiji

VPRAŠANJE: Leta 1956 in 1966 sem študirala na pedagoški akademiji, nisem pa uspešno opravila diplome. Leta 1972/73 sem ponovno vpisala, topot kot izredna študentka, predmet slovenščina-knjižničarstvo. Zanima me, ali moram opraviti dodatne izpite iz knjiž-

ničarstva in splošnih predmetov, ki so sedaj nanovo uvedeni (npr. filozofija ipd.). Ali je leto vpisa tisto, po katerem se ravna število predpisanih predmetov oziroma izpitov, ali pa je to urejeno drugače? Naj dodam, da so mi že opravljene izpite iz knjižničarstva in splošnih predmetov priznali (O. M. V.).

ODGOVOR: Čudimo se, da se glede teh vprašanj niste pozanimali na pedagoški akademiji, katere izredna študentka ste.

Pedagoška akademija je namreč prva poklicna avtentično tolmačiti režim študija svojih študentov. Zato se obrnite na pedagoško akademijo, kjer boste dobili najbolj natančna in tudi avtentična pojasnila o izrednem študiju ter priznanju že opravljenih predmetov, pa tudi o tem, katere izpite boste morali še opraviti.

dr. LS.

Nagrade ob jubilejih in upokojitvi

VPRAŠANJE: Samoupravni sporazum naše šole o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov določa v 21. členu glede nagrad ob delovnih jubilejih tole:

„— za 40 let (35 let ženske) delovne dobe oziroma ob upokojitvi odpravnina v višini 3-mesečnega povprečnega osebnega dohodka na zaposlenega v Sloveniji v preteklem letu.“

Sedaj ne vemo, kako naj si tolnačimo to določilo. V našem kolektivu so namreč delavci, ki jim pripada nagrada za 40 (35 let) dela in so to nagrado prejeli, so pa še na

delovnem mestu. Ali jim pripada še odpravnina ob upokojitvi? (O. S. St.)

ODGOVOR: Določilo v vašem samoupravnem sporazumu ni v skladu s sindikalno listo, ki predvideva nagrade za delovne jubileje za tri primere:

— za 10 let delovne dobe v organizaciji 2.300 din
— za 20 let delovne dobe v organizaciji 3.450 din
— za več kot 30 let delovne dobe v organizaciji 4.600 din.

Kakor je videti, sindikalna lista ni predvidela jubilejnih nagrad za 40 (35) let dela prav zato, da ne bi sovpadale z odpravnino ob upokojitvi.

Ker pa ste vašim delavcem že priznali jubilejne nagrade za 40-letno (35-letno delo), menimo, da jim boste morali, ko bodo dokončno upokojeni, priznati tudi odpravnino v predpisani višini (najmanj dva — in največ tri povprečne mesečne osebne dohodke na zaposlenega v SRS v preteklem letu).

Hkrati seveda svetujemo, da takoj popravite samoupravni sporazum o delitvi dohodkov in sredstev za osebne dohodke, da služba družbenega knjigovodstva ne bo nasprotovala izplačilom.

dr. LS

Odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu na OSNOVNI ŠOLI dr. VITA KRAIGHERJA, Ljubljana, Trg 9. maja

razpisuje za šolsko leto 1975/76 prosta delovna mesta:

- 4 učiteljev za razredni pouk ali PB, U ali PRU za nedoločen čas,
- učitelja za predmetni pouk matematike in fizike, PRU ali P, za nedoločen čas,
- učitelja za pouk prometne vzgoje, U, PRU ali P, za nedoločen čas.

VZGOJA IN VARSTVO

Razstava izdelkov predšolskih otrok vseh vrtcev na obali Njihov svet

V počastitev tridesete obletnice osvoboditve in dneva mladosti so v piranski galeriji 24. maja odprli veliko razstavo del predšolskih otrok vseh obalnih vrtcev.

V dveh dvoranah so bile skrbno razporejene risbe in izdelki malčkov. Bil je tu ves njihov svet, ilustriran z okornimi ročicami: od živali, rož, sončka, punčk do robota, radia, avtov, ladij in neštetihih drobnih predmetov iz njihovega okolja in vsakdanjega življenja. Ob slovesnem odprtju razstave so piranski malčki uprizorili tudi nekaj plesnih točk čebelic in metuljev. a12, samostojnosti, kar bodo potrebovali v šoli in življenju. Povedali so, kako pomembno in potrebno je,

Tovarišice so v svojih govorih prikazale raznoterost in usmerjenost dela z otroki ter prizadevanja, da bi jih že v predšolski dobi spodbudile k ustvarjalnosti in samostojnosti, kar dobro potrebovali v šoli in življenju. Povedale so, kako pomembno in potrebno je, da se čim več otrok vzgaja v vrtcih in za koliko so prikrasani tisti, ki zaradi pomanjkanja prostora niso deležni take vzgoje.

Na obali doživljamo že več let hiter gospodarski razmah, rastejo nova, velika stanovanjska naselja, raste število mladih družin, zaposluje se vedno več žena, s tem pa se večajo tudi potrebe po varstvu in vzgoji otrok. Čeprav je bilo v zadnjih sedmih letih zgrajenih 1300 mest, je še vedno več kot 1000 otrok, ki jih zaradi pomanjkanja prostora ni mogoče sprejeti v vrtec.

Zanimiv je bil tudi oris razvoja otrokove ustvarjalnosti. Že prav majhnega otroka pritegnejo barve, svinčnik, kreda, vse, kar pušča sledi na papirju, steni, pohištvu na tleh ali v pesku. Posebnost otrokovega risanja je v tem, da počasi rasteta kakovost in količina njegove ustvarjalnosti. Ta razvoj poteka od čačk in kaosa linij, ki počasi preidejo v določnejše poteze. V tretjem letu starosti prično iz čačk izstopati obrisi, ki spominjajo na predmet. V šestem in sedmem letu se otrok že znajde v svetu barv in odtenkov. Tedaj se tudi osredotoči na posamezne predmete. Deklice rade rišejo punčke, rože, metuljčke, dečki pa hiše, živali, avtomobile, tanke, barke in partizanske teme. Oblikujejo svoje želje in misli. Imajo že svoj okus.

Pri likovnih izdelkih je nujno, da vzgojiteljica otroka vidi in gotovo bo s tem pridala nekaj pečata svoje ustvarjalnosti in osebnosti. Otrok tudi ne more samostojno oblikovati predmetov iz različnega materiala, pa četudi je preprost: les, papir, slama, plutovina, borovi storžki, lepenka, škatlice, filmski trak, žice, oblanci, plastelin, šiške in dr.

Risbe so izdelane v najrazličnejših tehnikah: lepljenke, trganke, odtisi, praskanke, akvareli, voščenske, mozaiki in prstno barvanje.

Pri tem delu v vrtcu si otroci ne pridobijo samo možnost ustvarjanja; razvije se jim tudi čut opazovanja in spoznavanja razsežnosti, pa tudi gibkost rok in prstov.

Pozornost obiskovalcev in obiskovalcev razstave je pritegnil kotichek s sobico, v kateri so bile iz blaga, volne, lesa in drugega materiala narejene punčke, zajčki, miške, medvedki, celo posteljice in zibelka. Vse to so naredile spretno roke vzgojiteljic, ki so s tem želele mamice pokazati, kako se lahko doma naredi igrače brez večjih izdatkov.

Lepa, nenavadna razstava se bo kmalu preselila v Izolo in nato v Koper.

LUDOVICA KALAN

Devetnajst novih zastav

V torek pred prvim majem je bil lep sončen pomladanski dan. Prizadevni starši so tako kot druge dni v letu, tudi ta dan hoteli z otroki proti osnovni šoli Goriče. Otroci so v rokah nosili palice. To je bila njihova poslednja naloga v letošnjem potujočem vrtcu. Otroke in starše sta v učilnici pričakali tovarišici iz vzgojnovarstvenega zavoda Golnik. Staršem sta želeli pokazati, kaj so se ti mali vaščani iz Gorič, Srednje vasi, Zaloga in Letenic naučili.

Po kratkem pozdravnem govoru, ki ga je imela za starše vzgojiteljica Edita Grašič, se je začel spored, ki je prikazal, kako je potekalo pri tej obliki zaposlitev vzgojno delo z otroki.

Otrok ni motila prisotnost staršev, dejavno so sledili vzgojiteljicam. Spretno so ugibali barve ploščic, ki so jih uporabljali pri telesni vzgoji in se žogali. Ponazarjali so rast zvončka. Njihov ritmični izraz jih je izdajal, da za ta naravni proces v resnici doživeli. Ko so v glavica osvežili vse, kar jim je še ostalo od prejšnjih zaposlitev, so prešli k novi temi: k prvemu maju, prazniku dela. Tovarišica jim je povedala, zakaj njihove mamice in očki ta dan ne bodo šli na delo. Da ta dan praznujejo vsi delovni ljudje po naših tovarnah, šolah, ustanovah itd. Otroke je tudi poučila, da za ta veliki delavski praznik razobesimo po vseh naših hišah zastave. Vprašala jih je, če vedo, kakšna je naša zastava. Pripovedovali so, da je modra, bela in rdeča z rdečo zvezdo na sredi. Ker so to že vedeli, jih je tovarišica pohvalila in jim dala belo lepenko ter narezane modre in rdeče trakove. Vidite, otroci, je dejala, danes bomo sami naredili zastavice. Ko so delo končali, so na palicah zaplapolale zastavice, otroci pa so zmagovalno zapeli.

Vzgojiteljica Edita in Greta sta zaposlitev končali z željo, naj vsak otrok razobesi zastavico na oknu svojega doma. Tako je za naš letošnji prvi maj v teh naših vaseh zaplapolalo devetnajst novih zastav, ki so jih naredili otroci v potujočem vrtcu.

DANA PETRAČ

20. obletnica mature

Dijake in dijakinje „slavnega“ 4. č razreda, ki ste končali učiteljske v Ljubljani leta 1955, kje ste? Čas je, da se snidemo na obletnici mature 21. junija 1975 ob 19. uri pri Šestici v Ljubljani. Informacije: Marta Dobrovoljc, Grosuplje, Adamičeva 11. Tel.: 771-390 (popoldne).

PIONIRSKI DOM „CVETKE JERINOVE“ CELJE

razpisuje prosti delovni mesti:

- učitelja razrednega pouka — vodje oddelka podaljšanega bivanja (za nedoločen čas)
- učitelja razrednega pouka — vodje oddelka podaljšanega bivanja (za določen čas)

Pogoj: seminar MOM

Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

dzs

DRŽAVNA ZALOŽBA
SLOVENIJE
pripravlja dvoje pomembnih
knjig

Walter R. Fuchs:
STARŠI SPOZNAVAJO
NOVO MATEMATIKO

Nova matematika si tudi pri nas utira pot v osnovne in srednje šole. To pa ne zahteva samo izjemnih naporov od učiteljev, ki med študijem večinoma niso bili seznanjeni s sodobno logiko in matematiko, ampak tudi od staršev, ki so mnogokrat prisiljeni pomagati svojim šolarjem. Zaradi avtorjevega poljudnega načina obravnave dokaj zahtevne in nikakor ne preproste snovi, pa si bodo lahko učitelji z marsikatero idejo pomagali pri pouku.

Avtor knjige ni le strokovnjak za matematiko, logiko in kibernetiko, temveč tudi odlični popularizator, ki zna opisi in razložiti še tako abstraktno snov privlačno in razumljivo. Knjiga je opremljena z barvnimi ilustracijami, poleg vsebine pa daje še navodila in nasvete, kako približati novo matematiko učencem in staršem.

150 barvnih risb
300 strani

Walter R. Fuchs:
STARŠI SPOZNAVAJO
NOVO LOGIKO

Pogoj za razumevanje nove matematike je njen „pojmovni aparat“, ki ji ga lahko da logika. To pomeni, da sta obe veji ne ločljivo povezani in odvisni druga od druge. Tako se sodobna logika vedno bolj uveljavlja kot sestavni del učnega programa matematike.

Knjiga STARŠI SPOZNAVAJO NOVO LOGIKO je

opremljena z mnogimi grafičnimi ponazoritvami logičnih sklepanj in z nalogami, ki bralcu omogočajo, da sproti preverja svoje razumevanje snovi. Zato bo brez izjeme v pomoč učiteljem in staršem, pomožni učbenik gimnazijcu, zaradi poljudnih razlag pa hkrati tudi priročna literatura za profesorje in študente.

Tako bo način mišljenja, ki ga prinaša nova logika, prav gotovo koristil učencem ne samo pri matematiki in logiki, temveč tudi pri drugih šolskih predmetih.

150 barvnih ilustracij
300 strani

Knjigi STARŠI SPOZNAVAJO NOVO MATEMATIKO in STARŠI SPOZNAVAJO NOVO LOGIKO izideta letošnjo jesen. Založba razpisuje za obe knjigi

SUBSKRIPCIO,
ki traja do izida.

Prednaročniška cena za posamezno knjigo, vezano v platno, znaša 250 din, za komplet obeh knjig pa 450 din. (V prosti prodaji po izidu bo cena posamezne knjige 320 din in kompleta obeh knjig 600 din.) Založba daje možnost odplačevanja v mesečnih obrokih po 100 din. Knjigi lahko naročite v vseh knjigarnah, izpolnjeno naročnico pa pošljite na naslov

DRŽAVNA ZALOŽBA
SLOVENIJE
Mestni trg 26, Ljubljana

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam:

- komplet obeh knjig (450 din)
- NOVO MATEMATIKO (250 din)
- NOVO LOGIKO (250 din)

Znesek din bom poravnal

— takoj ali v mesečnih obrokih po 100 din

Knjige mi pošljite na naslov:

.....

Kraj in datum:

Podpis naročnika

.....

Vabilo

Udeležence učiteljskega tečaja v letu 1945 v Ljutomeru vabimo na tovarsko srečanje, ki bo v soboto, dne 21. junija 1975, ob 12. uri v hotelu Jeruzalem v Ljutomeru.

Prijave sprejema Kolenko Ira, osnovna šola Ljutomer do 18. junija 1975.

Obvestilo

Maturantke iz a in b paralelke, ki so maturirale leta 1960, obveščamo, da bo tovarsko srečanje ob 15-letnici mature dne 21. VI. 1975 ob 17. uri na vrtu hotela Union.

Prijave pošljite na naslov: Penko-Živic Metka, VVZ — Zajčja dobara, p. Ljubljana-Polje

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-601-16915.

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643

Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Pri Partizanski knjigi je izšla knjiga Pavleta Zidarja Kukavičji Mihec, cena 60,00 din

Pristava

Nova šola

Ob praznovanju občinskega praznika mariborske občine so v Pristavi pri Podčetrtru odprli novo osnovno šolo, ki je bila zgrajena s prispevki 24 organizacij združenega dela iz mariborske občine. Nova osnovna šola ima štiri učilnice, kuhinjo, večnamenski prostor in druge potrebne prostore. Stala je okoli 3,8 milijona dinarjev.

Brošura ob 40-letnici zleta Svoboda

V počastitev in proslavo 40-letnice zleta Svobode v Celju, ki bo 14. junija 1975 v Celju, bo ČZP Delavska enotnost izdala brošuro, ki bo izšla v začetku junija. Brošuro izdaja pripravljalni odbor pod vodstvom tovariša Janeza Barboriča, uredil pa jo je Janko Liška.

V brošuri, ki bo ilustirana z izvirnimi fotografijami, bodo objavljeni naslednji prispevki: Janez Barborič: Štiri obletnice, Miha Marinko: Komunistična partija v Sloveniji prva leta šestojanuarske diktature in zlet Svobode v Celju, Milan Apih: Iz spominov na robijo, Franc Leskošek-Luka: Akcijska enotnost delavcev v Sloveniji (1933-1936), Alenka Nedog: Val stavk, protestov in demonstracij v letu 1935, Bogo Teply: Nekaj spominov na svobodo in Govor o pomenu delavske kulture (7. julija 1935), Vencelj Perko: Jeseniška Enotnost in zlet Svobode 1935, dr. Bratko Kreft: Celje pred štiridesetimi leti, Janko Liška: Delo Svobode in zlet leta 1935 v spominih udeležencev, Miha Berčič: Četrto stoletje bojev in dela za cilje delavskega razreda.

Knjiga, ki je zapisana na podlagi spominskih, časopisnih in arhivskih virov, ni le priložnostna in bo dobro služila tudi učiteljem zgodovine ter učencem, dijakom in slušateljem šol vseh vrst in stopenj. Hkrati bo to tudi gradivo za tekmovanje v znanju, ki bo organizirano jeseni. Zato knjižico posebej priporočamo šolam.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP Delavska enotnost, 61001 Ljubljana, Delmatinova 4/II.

Cena izvoda je 20 dinarjev. D. D.

Pri Partizanski knjigi je izšla knjiga Marjana Marinka, Srebrni konj in trinajst drugih, cena 75,00 din

Obvestilo Rdečega križa

Rdeči križ Slovenije poziva občane in delovne ljudi navedenih občin, naj pridejo na krvodajalske akcije, ki bodo v mesecu juniju 1975. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist, odgovoren za krvodajalstvo.

Dajanje krvi je odsev človečnosti, zato pričakuje Rdeči križ Slovenije, da bodo prišli na odvzem krvi vsi zdravi občani.

JUNI

Šentjur	9., 10.
Ljubljana	11., 12.
Radlje	13., 14.
Sevnica	17., 18., 19.
Cerknica	20.
Idrija	24., 25., 26., 27.
Jarenina	26.

REPUBLIŠKI ODBOR
RDEČEGA KRIŽA SLOVENIJE

Preklic

OSNOVNA ŠOLA ŠMARJE PRI JELŠAH

preklicuje razpisano prosto delovno mesto
— učitelja telesne vzgoje

VVZ REZKE DRAGARJEVE ČRNUČE

Titova 312 a

razpisuje prosta delovna mesta:

- v matični enoti, Titova 312 a
- vzgojiteljice
- v dislocirani enoti C. 24. junija 48
- 2 vzgojiteljic
- v dislocirani enoti Šentjakob
- vzgojiteljice

Pogoj: vzgojiteljska šola, moralno-politična neoporečnost. Nastop dela: 20. junija ali 1. septembra 1975.

Pismene prijave s kratkim življenjepisom in dokazilom o strokovnosti sprejema komisija za medsebojna razmerja delavcev VVZ Rezke Dragarjeve Črnuče, Titova 312 a, do zasedbe delovnih mest.

„IMP“, industrijsko montažno podjetje n. sol. o. Ljubljana, Titova 37

razpisuje za

TOZD „DRUŽBENI STANDARD“, Ljubljana, Titova 37, n. sol. — OE

DIJAŠKI DOM DOMŽALE

prosta delovna mesta:

- 6 vzgojiteljev za skupine fantov

Pogoj: višja ali visoka izobrazba pedagoške smeri

Osebnih dohodkov po samoupravnem sporazumu o delitvi OD v gradbeništvu.

Ponudbe z dokazili o strokovni izobrazbi sprejema „IMP“, Ljubljana, Titova 37 — kadrovske oddelke, 15 dni po objavi.

ZVEZA

KULTURNOPROSVETNIH ORGANIZACIJ

SLOVENIJE

Ljubljana, Dalmatinova 4

razpisuje za nedoločen čas delovno mesto:

- svetovalca za glasbo

Za to delovno mesto je predpisana visoka izobrazba glasbene smeri, večletne izkušnje, organizacijske sposobnosti in moralnopolitična lastnosti.

Osebnih dohodkov po veljavnem samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta. Nastop dela takoj.

Prošnjo z življenjepisom in potekom službovanja pošljite tajništvo ZKPO Slovenije.

Razpisna komisija

OSNOVNE ŠOLE STANETA KOSCA,

Šmartno pod Šmarno goro

razpisuje za celodnevno šolo v šolskem letu 1975/76 delovna mesta:

- učitelja fizike in matematike — P ali PRU
- učitelja slovenskega jezika — P ali PRU
- učitelja gospodinjkega pouka (vodja šolske prehrane) PRU ali U
- 5 učiteljev razrednega pouka — PRU ali U
- pedagoga — P
- učitelja tehničnega pouka — PRU
- 2 kuharic
- 2 pomočnic kuharic
- snazilke

Po sklepu zbora delovne skupnosti

GIMNAZIJE „FRAN MIKLOŠIČ“ v LJUTOMERU

razpisujemo za šolsko leto 1975/76 prosta delovna mesta:

- profesorja biologije in kemije
- profesorja nemškega in slovenskega jezika, ali slovenskega in nemškega jezika
- profesorja zgodovine in zemljepisa, ki bo poučeval tudi samostojno upravljanje s temelji marksizma
- profesorja zgodovine in umetnostne zgodovine, ki bo poučeval tudi samostojno upravljanje s temelji marksizma
- dveh profesorjev ali predmetnih učiteljev matematike in fizike

Kandidati naj poleg prošnje za sprejem predložijo tudi dokazilo o izobrazbi. Izpolnjevati morajo splošne pogoje in imeti ustrezne moralno-politične lastnosti.

Prijave pošljite ravnateljstvu gimnazije v 15 dneh po objavi v Prosvetnem delavcu.

Odbor za medsebojna razmerja

GIMNAZIJE KOČEVJE

razpisuje za nedoločen čas prosta delovna mesta:

- učitelja francoskega in nemškega jezika — P
- učitelja matematike in fizike — P
- učitelja samoupravljanja s temelji marksizma in geografije — P

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Nastop službe 1. septembra 1975.

Delovna skupnost osnovne šole

DUŠAN MUNIH MOST NA SOČI

razpisuje prosta delovna mesta:

- 2 vzgojiteljic v VVE za nedoločen čas (končana vzgojiteljska šola)
- varuške — za nedoločen čas — polna zaposlitev z deljenim urnikom (končana osnovna šola, starost najmanj 18 let.)

Vabimo predvsem delavke, ki so pripravljene ob delu pridobiti poklicno izobrazbo.

Družinskih stanovanj ni, v kraju se dobijo samske sobe.